

DISSERTATIO IVRIDICA
DE

ODIO
SECVNDARVM
NVPTIARVM

QVAM
PRAESIDE
PETRO MÜLLERO JCTO,
ET PROF. PVBL.

IN AVDITORIO ICTORVM

DIE FEBRVAR. MDCLXXIX.
PVBLICE VENTILANDAM SISTIT

ANDREAS *Bege*
WANSLEB. MANSFELD.

VITEMBERGAE

EX OFFICINA HAKIANA.
MDCCXLVII.

(8)

PRESENTATA HISTORIA

OLIVAE

SECVNDARVM

SYLLABVS

AVGVSTI

AVGVSTI

AVGVSTI

AVGVSTI

AVGVSTI

AVGVSTI

AVGVSTI

AVGVSTI

AVGVSTI

AVGVSTI

AVGVSTI

AVGVSTI

CAP. I.
TRACTANS
CAUSAM ODII SECUNDARUM
NUPTIARUM QUOAD MULIEREM, QUAM VI-
RUM IN GENERE DESCRIPTIONEM MO-
DOS QUIBUS VINCULUM PRIORIS MA-
TRIMONII DISSOLVATVR.

SYMMARIA.

TH. I. *Ethnici secundas nuptias intemperantia infamia la-
borare dixerunt. II. Patres in veteri Ecclesia in eun-
dem prolapsi sunt errorem. III. Verum recte negatur
secundas nuptias improbari. Promissio de perpetua vi-
duitate servanda non valet. IV. Neque Ipsi Patres in-
differenter damnarunt secundas nuptias. V. Nibilo-
minus tamen Imperatores Christiani veteres de coercen-
dis secundis nuptiis multas edidere Constitutiones. VI.
Quid per odium intelligatur. VII. Quid per Nuptias
Secundas Descripio. VIII. Recensentur modi quibus
dissolvaris vinculum matrimonii prioris.*

TH. I.

Quidem non desuerunt apud Ethnicos secundarum
nuptiarum Ofores, qui eam intemperantiae in-
famia laborare arbitrati sunt, unde illud Publilii:
Habent locum maledicti crebra nuptia.

Gentilis lib. 6. de nuptiis c. 22. & Plutarch. in Gracchum laudat
A 2
Corne.

Corneliam Gracchorum matrem, quod expetita a Ptolomæo maluerit vidua manere, quam Regina fieri. Viduitas enim genus pudicitiae dicitur, Quintilian. *declam.* 306. Servius in *Virgil. vers.* huic uni forsitan poteram succumbere culpa, notat bis nuptos ab Ethnicis repulsam passos fuisse a sacerdotio & Hieronymus *lib. 2. contra Iovin.* Concubinae semper inter mulieres habitae fuerunt, per quas fortunae muliebri sacra fierent. Nullum sacerdotem digamum, nullum flaminem bimaritum leges: Huc referendus locus Valerii Maximi *l. 2. c. 1. de matrimonior. ritu:* Quae uno contentae matrimonio fuerant, corona pudicitiae honorabantur. Existimabant enim, eum praecipue matronae sincera fide incorruptum esse animum, qui depositae virginitatis cubile pudicum egredi nesciret: multorum matrimoniorum experientiam quasi legitimae cuiusdam intemperantiae signum esse credentes.

TH. II.

Et Patres in Veteri Ecclesia quidam in eundem prolapsi sunt errorem, quemadmodum Hieronym. *d. l. & ad Salvin.* immundis animalibus & serpentibus in arca Noe, vasis dedecoris & matulis comparat digamos. & Origines in *Luc.* ait: non ignoramus, quod tale conjugium (reiteratum) rejiciat nos de regno Dei Cujacius *d. secund. nuptiis dicta Nazianzeni & Ambrosii refert:* Illius *ex oration. in dict. Evangel.* Primae nuptiae legis, Secundae indulgentiae, Tertiae prava-ricationis, & vile est, quod ultra est. *Hujus vero:* A Deo primae nuptiae sunt, Secundae vero permittae. Primae sub benedictione Dei celebrantur sublimitur, Secundae autem & in praesenti carent gloria. Athenagoras secundas nuptias *bonesta adulteria* censet. Basilio M. in *Epistol. ad Amphilo-ochium Can. 4.* Secundum matrimonium castigata fornicatio dicitur. Clemens Alexandrinus *lib. 3. Stromata* Secundas nuptias fornicationis vel peccati in proprium corpus accusat, easque cum avaritia & idololatria confert, verbis: *Ad eos pudore afficien-*
dos,

dos, qui sunt proclives ad secundas nuptias apte Apostolus alto quodam tono eloquitur: *Omne peccatum est extra corpus. Qui autem fornicatur, in proprium corpus peccat. Si quis autem Matrimonium audeat dicere fornicationem, rursus legem & Dominum infensans maledictis impertit: quemadmodum autem avaritia & plures habendi cupiditas dicitur fornicatio, ut quæ adversetur sufficientiæ & uti idololatria est ex uno in multos Dei attributio: Ita fornicatio est ab non uno matrimonio ad alterum prolapsio. S. Ambrosius, si juxta corticem verborum ejus dictum accipiamus, ab isto errore non abest, ita enim *lib. 1. de offic. cap. ult.* Una tantum nec repetita copula nobis permittitur, & in ipso conjugio lex est non iterare conjugium, nec secundæ conjugis sortiri conjunctionem.*

TH. III.

*Verum recte negat Beza d. Polygamia secundas nuptias moraliter improbari, quin simul improbentur primæ quippe hic actus matrimonii iteratus non minus, imo quandoque magis ad conservandos castitatis ac honestatis terminos conducit. Ex sacrae scripturae locis facili negotio monstrari potest, Patres plures duxisse uxores successive. Sic Abraham Pater Credentium mortua Sara *Keiburam* duxit *Genes. 25. vers. 1.* Nabal mortuo *Abigail* nupsit *Davidi* *1. Samuel. 25. vers. 42.* Apostolus Paulus *1. Cor. 7. vers. 39.* dicit: *Mulier alligata est legi, quando tempore vir ejus vivit: quod si obdormierit vir ejus, libera est ad nubendum, cui vult in Domino & Roman. 7. vers. 2. & 3.* Quæ sub viro est mulier, vivente viro vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro; sin autem mortuus fuerit vir ejus, liberata est a lege, ut non sit adultera, si fuerit cum alio viro. Quæ adeo vera sunt, ut nec promissio de perpetua viduitate servanda seu votum perpetuæ continentiae valeat seu subsistat, quia sanctioni divinæ de conjugio opponitur, & cum periculo animæ atque corporis conjunctum est, siquidem hac ratione quis se illicitis utionibus,*

A 3

quibus

quibus per conjugium mederi valet, objicit Balduin. *de casib. conscient. l. 3. cap. 8. cas. 7.* ubi hæc addit verba: talia vota facienda non sunt, quæ ordinem Dei convellunt, vel corpus aut animam lædunt, vel occasionem peccandi præbent. *vid. infr. scorollar. ubi Specialis casus habetur.*

TH. IV.

Neque ipsi Patres indifferenter damnarunt nuptias secundas. Epiphanius *heres. 48.* eas clare probat, dicens: Ecclesia virginitati congaudet, *Unas* nuptias honorat. Sed si quis per debilitatem opus habuerit post propriæ uxoris obitum SECUNDAS nuptias contrahere, huic veritatis regula non interdicit. S. Augustinus *libr. contra adversarios legis Secundas Nuptias* in utroque Testamento permissas docet. Et *in quest. ex V. & N. T. collectis* mulieris in urbe Roma meminuit, quæ maritos undecim, & viri alterius, qui duodecim uxores habuerit *cap. 1. 15.* exemplum ejusmodi, ubi vir 20. uxores, & uxor quæ 22. maritos habuerit, hæque personæ matrimonio copulatæ fuerint, lege sis in D. Præsidis *traç. quem inscribit: Præsidia Domus Illustris cap. 4. posit. 10.* Imo iidem, qui modo de primis, modo secundis sinistre loquuti erant, alibi honorifice sentiunt. Sic S. Ambrosius, qui in conjugio legem fixerat dicam, an fixerat de non iterando conjugio, aliter de viduitate sentit: *Alia, ait, est infirmitatis Contemplatio, alia gratia castitatis. Non prohibemus Secundas nuptias, sed non probamus sæpe repetitas.* Sicut vinum bibere licet, sed plurimum non decet: ita nubere licet (viduis) sed pulchrius est abstinere. Ipse Terrullianus (quem ob rejectas Nuptias Secundas S. Augustinus hæreticis connumerat,) *contra Nicolaitas vel contra Marcion. c. 30.* Sanctitatem inquit, sine Nuptiarum damnatione novimus & sectamur & præferimus non ut malo bonum, sed ut bono melius: non enim projicimus nuptias, sed deponimus, nec præscribimus sanctitatem, sed suademus, servantes & bonum & melius pro

pro viribus eiusque sectanda. D. Hildebrand. libell. de nupt.
veter. | Christianor.

TH. V.

Nihilo tamen minus Imperatores Christiani Veteres in primis dogmatibus Doctorum Ecclesiae informati de coercedis nuptiis secundis multas edidere Constitutiones prout videre est ex tot. tit. C. d. secund. nupt. neque etiam omni ratione destituitur odium, quod adversus digamos concepere; non quod de jure divino vel civili sint damnatae, nec quod anima defuncti conjugis per alias nuptias superstitis conjugis crucietur; sed quod uxores quod attinet, eas lugere maritos debeant, imo ex festinatione secundarum nuptiarum oriatur turbatio sanguinis, & quod etiam quoad viros per secundum matrimonium extantibus liberis ex priori rixae & friguscula veniant; effato enim Hieronymi, si evenerit, ut ex secundo marito habeas filios domesticos, oritur pugna, intestinum praelium. Non licebit tibi amare liberos, nec æquis aspice re oculis, quos antea genuisti. Clam porriges cibos, invidabis mortuo, & nisi oderis filios, adhuc eorum videberis amare patrem. Quod si vir ex priori uxore sobolem habens domum te introduxerit, etiamsi elementissima fueris, omnes Comædi & Mimographi in novercam sævissimam reclamabunt. Si privignus languerit & condoluerit caput, infamaberis ut venefica; si non dederis cibos, crudelis, vid. D. Præles in dist. Tract. cit. loc. & dissertat. de frigusculo cap. 3. ib. 15.

TH. VI.

Nobis hoc loco Odium non est appetitus pravus seu concupiscentia a debita charitate dissonans, de qua Thom. 2. quasi. 34. Joh. Azor Instit. Moral. lib. 3. cap. 12. sed malevolentia quædam erga secundo nubentes per leges licita; ut proinde vocabulum Odii latius accipiatur. vid. Aug. Barbosa
axiom.

axiom. lib. 13. c. 16. n. 6. ita ut Odium hoc licitum sit, conce-
ptum nempe adversus id, quod leges detrahantur. Tale
odium fundamentum habet in jure nostro, vid. l. 3. C. d. nupr.
l. 40. de condict. indebit. l. 33. §. 1. C. d. inoff. testam.

TH. VII.

Per *Secundas Nuptias* intelligimus non nude dictas secun-
das, sed iteratas, sive tertiæ, sive quartæ vel posteriores sint
l. 4. pr. C. d. bon. qua liber. D. Richter d. signif. adverbior. p. 10.
ita ut secundæ nuptiæ dicantur omnes post primas rubr. § l.
6. C. d. sec. nupt. Menoch consil. 4. n. 38. vol. 1. Rol. a Vall. consil.
72. n. 41. vol. ubi dicit, quod dispositum de secundo conjugio,
locum etiam habeat in tertio adeoque in infinitum ut ait Man-
tica in *conject. ult. vol. lib. u. tit. 19. n. 9. in fin.* Sicuti duo rei
stipulandi vocantur, licet per plures sint pr. Inst. d. duobus reis
stipul. § in materia substitutionis dum dicitur secunda hære-
dis institutio, non excluditur tertio, vel quarto vel ulteriori
gradu facta: Describi potest Odium Secundarum Nuptia-
rum, quod sit *Displicentia legis cum pena quandoque conjuncta, ob*
matrimonii reiterati vel sustinationem vel metum mutata erga libe-
ros prioris matrimonii affectionis, ut illi, quorum interest, consola-
tur, affectusque renubentium refrenetur. Notanter liberorum
ex prioris matrimonii natorum facta est mentio; nam si li-
beri non adsunt, finito luctus tempore, ad secunda vota abs-
que incommodo transire quis potest.

TH. VIII.

Ut autem nuptiis secundis locus sit, prius matrimoni-
um dissolutum esse necesse est. Dissolvit matrimonium
MORS, quæ ut alias omnia Nov. 22. c. 29. sic etiam matrimo-
nium dirimit. i. Cor. 7. vers. ut c. fin. c. 31. qu. 1. Wesenb. ff. de
dinor. 39. per mortem vero intellectam volumus naturalem.
Mortem enim Spiritualem propter amplexatum Monachis-
mum Nov. 22. c. 5. Nov. 123. c. 40. quæ matrimonium dissolvi
volunt

volunt Pontificii c. 2. 4. 5. 8. 9. 14. X. de convers. conjug. non agnos-
 scimus. Præterea solvitur vinculum matrimonii propter
ADULTERIUM, FORNICATIONEM, *πρωγά v, Matth.*
5. vers. 32. c. 19. vers. 9. Luc. 16. v. 18. quo verbo omnia delicta
 adulterio graviora aut paria, quæ substantiam conjugii ever-
 tunt, comprehenduntur, vel saltem non excluduntur. Par-
 ti innocenti, si nolit aut se continere nequeat, ad secunda
 vota conceditur transitus. Carpz. *Jurispr. Eccl. lib. 2. d. 189. &*
in prax. crimin. qu. 53. Nocenti parti, si pœna eam nulla sub-
 duxerit, deficiente omni condonationis spe *arg. 1. Cor. 7. v. 11.*
 certis intervenientibus circumstantiis ex speciali Consistorio-
 rum dispensatione mutata sede fortunarum & domicilii vel
 pœna pecuniaria exoluta permittuntur secundæ nuptiæ.
 Carpz. *d. l. 1. & lib. 3. d. 71. n. 12.* quia prioris conjugii vincu-
 lum est solutum, & perpetuæ veritatis est regula Apostoli-
 ca: *Si se non contineat, nubat,* & satius est honesto conjugio
 eam devinciri, quam scortationibus & adulteriis libere in-
 dulgere D. Gerhard. *in lib. d. conjug. §. 622.* Bidenbach. *d. caus.*
matrim. & ita Consistorium Lipsiense d. 8. Nov. 1676. rescripsit.
 Propter **MALITIOSAM DESERTIONEM** dirimi matri-
 monium probatur *1. Cor. 7. v. 15.* qualis desertio adulterii seu
 fornicationis quædam species dici potest, Wesemb. *ad tit. ff.*
d. divorti. Carpz. l. 3. d. 56. per tot. Gerhard. d. Conjugio §. 6.
23. nec interest desertio hæc sive a muliere sive a marito facta
 sit, inter utrumque eadem ratio, idemque jus statuendum.
l. 108. ff. d. V. O. Cui malitiosæ desertioni æquipollet pertinax
DENEGATIO DEBITI CONJUGALIS B. Luther. *lib.*
d. vid. Conjug. Bidenbach. *d. caus. matrim.* recenset in tali ca-
 su factum fuisse divortium in Consistor. Württemberg. an-
 no 1600. Quod etiam Consistor. Lipsiense anno 1655. se-
 cutum in causâ *Hoyer Schærens,* uxori per 13. annos de-
 bitum denegantis his verbis: *Das Klägerin gestalten Ehe-*
then nach von Beklagten hinwegederum billich geschieden,
und da sie ohne verletzung des Gewissens, außser dem Ehe-
 B
 stande

stande nicht bleiben kan, ihr in andere wege sich Christlich zu berehlichen und die Ehe, jedoch ohne Gepränge, zu vollziehen verstatet und nachgelassen, Beklagten aber unsern Vorbewußt und Einwilligung solches verbotzen wird. *B. R. W. Magnific. D. Struve dissert. d. jure divoriorum cap. 3. n. 47.* *Causa divoritii quoque est ERROR VIRGINITATIS.* In sacris enim expressus extat locus *Deuter. 22. v. 13. 20.* & hoc in Consistoriis recepta est hæc sententia, ut matrimonio per errorem contracto, simulier reperiatur vitata ob defectum conjugii hypothetice considerati substantiæ, aut factiæ qualitatis intrinsecæ dissolvatur. *vid. Bechtold. d. condit. sponsal. c. 10. n. 14. D. Ziegler. ad Lancell. l. 2. tit. 12. §. 1. D. Struv. Syntagm. Jur. Civil. ex 29. th. 25. Arumæus Disp. 15. th. 6. & tandem IMPOTENTIA generandi præ existens, non superveniens, matrimonium, quod ipso quidem jure nullum est, annihilat ac dirimit. Putativum enim matrimonium illud, cui maritus talis vel uxor ob finem suum primum superesse non potuit, esse invalidum illudque rabb. nuptialibus inscribi solitum fuisse asserit *Briffon. d. formulis P. R. Rittershus. P. 4. c. 7. n. 10. vid. Kirzel synops. c. 8. th. 4. l. b. Selden. d. Jur. N. G. lib. 5. c. 7. Uxor. Hebr. lib. 3. c. 18. distinguendum tamen est inter Naturalem, Accidentalem, & Maleficalem vid. D. Simon. tract. d. impotentia conjugali.**

CAP. II.
CONSIDERAT
ODIUM VIDUÆ RENUBENTIS
IN GENERE.

SUMMARIÆ.

TH. I. Privilegia, quæ ex persona Mariti defuncti competunt viduis, quorum quædam enumerantur, renubent-

amit-

amittit. II. An vidua ad secundas nuptias convolans amittat dotalitium? Pro Negativa afferuntur rationes. III. Pro Affirmativa. IV. quid pactis tantum sit inquirendum est. Cautela abundans. V. Proponitur elegans casus & questio: Num prædium sub perpetua viduitate relictum, & hactenus possessum, vidua secundo nubens tam ipsum quam fructus ejus teneatur restituere? Pro negativa afferuntur rationes. VI. Pro Affirmativa. VII. Responderetur ad rationes dubitandi. VIII. Afferitur similis ferme casus cum præjudicio JCtorum Helmstädiensium.

TH. I.

Magna sane sunt privilegia, quæ ex persona Mariti defuncti competunt viduis: Inprimis ea, quibus Maritus unus est, *arg. l. fin. C. d. privil. Scholar.* Guido. Pap. Decis. 379. retinet enim uxor viduata omnia jura mariti Brunnem. *ad l. ult. C. d. incol.* repræsentat imaginem mariti defuncti, Bald. in *l. pignoris C. d. pign. action. n. 2.* quod in iis privilegiis & juribus verum est, quæ marito non ratione officii & professionis, sed ratione dignitatis competierunt Bart. *ad l. semper §. immunitatis ff. d. jur. immunit.* Stephani *d. jurisdict. lib. 3. p. 1. c. 19. n. 17.* Carpz. *d. jur. seminar. singul. dec. 1. pos. 5. n. 8. & seqq.* Sic doctorum viduæ gaudent privilegiis *authentice habita C. ne filius pro patre Plebeja*, quæ Nobili nupta fuit, nobilitatis particeps manet, Tiraquell. *d. nobilit. c. 18. n. 5.* & virgo nobilis viro ignobili copulata nobilitatem, quam ex paterno sanguine habet, perdit, nec soluto matrimonio restituitur *l. 1. C. d. dignit. l. 3. d. Senat.* Tiraquell. *d. 1. n. 38.* fruuntur quoque viduæ beneficio & jure Collegii, cujus maritus particeps fuit, unde est, quod Artificium defuncti mariti per expertam ministrum (Meister Gesellen) vel filium exercere possint, Stephani *d. tract. l. 1. c. 12. n. 179.* Perez. *ad tit. d. privileg. &*

Gynec. n. 5. Gregor. Tholosan. syntagm. jur. lib. 9. c. 4. n. 18. Sic vidua forum domiciliū mariti retinet, l. 22. §. 1. ff. ad municipal. d. fin. C. d. l. d. priv. Scholar. Zanger. d. except. part. 2. c. 1. n. 56. licet Mariti sit speciale privilegiatumque forum Brunnem. ad l. final. C. d. incolis. mortuo ergo marito nihilominus domicilium ejus adhuc retinet, quia fictione quadam juris matrimonium adhuc stare & durare censetur Perez. ad tit. C. d. dignitat. n. 55. Frid. Bruckman. d. differ. utriusque sex. part. 1. membr. 3. art. 22. vid. l. 2. C. d. Episcop. & Cleric. l. 2. C. d. advoc. divers. judic. l. ult. C. d. incol. l. 13. C. d. dignit. Collat. in l. 8. ff. d. Senat. Christinæ y. dec. 13. n. 12. Carpzov. lib. 2. tit. 2. respons. 24. n. 18. & seq. & 4. const. 21. def. 11. & Const. 27. def. 4. num. ult. Klock. d. contribut. c. 15. n. 32. & seqq. Knipfchild. d. jur. civit. c. 20. n. 54. D. Richter. tr. singul. in aubent. habita C. ne filius pro patre Mevius 4. decis. 117. Brunnem. in l. 22. n. 1. ff. ad municip. & in tit. C. d. privileg. Scholar. & in tit. C. d. re militar. Viduæ enim habentur perinde, ac si viros superstites haberent l. fin. C. d. bon. matern. l. 1. §. exaltio C. d. rei uxor. action. & sunt pars corporis maritorum, qui longe absentes in persona viduarum adesse videntur l. cum scimus C. d. agr. & cens. Klock. d. c. 15. n. 35. 36. Carpz. d. def. 4. n. 7. quod teste Dn. Frideric. Mullero Jeto in practic. Civil. marchic. resolut. 6. Dn. Consiliariū Elector. Brandenburg. in Secretiori Senatu; geheimten Rathe, die 9. Mart. anno 1669. in causa der Bürgerschaft zu Berlin, contra den Rath und eximirten das selbst, hiſſe formalibus: der Witwen der verstorben Exemptionen, so lange sie im unverrückten Stande bleiben haben sich dieser Exemption (intellige der hospitiation, Einquartierung sive servis) so wohl als da ihre Männer in vivis gewesen, annoch ungehindert, doch daß ihnen etwas von der Nahrung wo sie die treiben, zugeschrieben werde, zu gebrauchen. Quæ tamen omnia privilegia vidua AMITTIT, & ad secunda vota transit l. 22. §. 1. ff. ad municipal. ibi: vidua mulier

mulier amissi mariti domicilium retinet. exemplo carissima persona per maritum facta, sed utramque aliis intervenientibus nuptiis permutatur Nov. 22. c. 36. Amittunt quoque privilegia legis unice C. quando inter pupill. & viduas & cap. 11. X. d. for. compet. cum cesset illa juris fictio, qua matrimonium in viduitate durare dicitur. Amittit ergo dignitatem prioris matrimonii, & sequitur conditionem secundi l. 8. ff. a senat. l. 13. C. d. dignit.

TH. II.

Nam autem vidua illustris, si ad secundas nuptias convolat, wenn sie den Wittuhms; Stuhl verändert, amittat Dotalitium Q? D. Nicolaus Henelius tractat. d. Jure dotalitii cap. 10. §. 17. putat, quod non, cum nullus detur textus, qui hanc amittendi dotalitii causam probet; & conditio ista impleta esse intelligatur, si semel, brevissimo licet tempore, vidua fuerit, quamvis talis non permaneat, sed nuptias contrahat. Sufficere conditionem vel momento temporis extitisse, etiamsi postea evanescat; nam, ut Baldus in l. presibus n. 6. C. d. impuber. & al. substituunt. ait, in conditionibus attendimus principium primæ existentiae, neque curamus ejus successum. Et textus est in l. ult. C. d. indict. vinduit. toll. ubi Justinianus legatum hujusmodi verbis mulieri relictum: Si vidua erit, quotiens vidua erit, cum vidua erit, vel e contra viro, si amiserit uxorem, vel quando ad cælibatum pervenerit, omnino debere; etiamsi legatarius aliam uxorem duxerit, vel alii viro nupsit, atque ita conditionem; quæ semel extitit, non resolvit, atque ita Venetiis controversiam de legato ususfructus relicto, cum mulier ad viduitatem pervenerit, decisam Paulus Castrensis dicit, vid. Scipio Gentil. tract. d. secund. nupt. c. 15. Rittershus. ad Nov. part. 4. c. 4. n. 23. ubi dicit: Si maritus uxori usumfructum legavit in rebus suis, mariti nempe, propriis. idque vel pure vel absolute, vel hac adjecta conditione, ut per secundas nuptias ususfructus interieret. De priore casu ita jus est

B 3

hodie,

hodie. ut mulier per secundas nuptias cum usufructum non amittat, quem vir per constitutionem *l. unic. C. si secundo nupsit mulier* hodie abrogatæ, amitteret. Posteriori vero casu certum est, usufructum amitti secundis nuptiis, & per *d. l. unic.* & multo magis per *authent. hoc locum habet, eod. tit. sive per Nov. 22.* & hoc congruere videtur juri Saxonico lib. 3. art. 76. in verbis: Nimm ein Mann eine Wittwe, die Eigen, oder Lehn oder Zins, Güter zur Leibzucht hat. Unde constat viduam per secundas nuptias non amittere Dotalitium a priori marito constitutum, sed illud ad secundum maritum adferre, qui eo ad vitam usque Uxoris utitur fruitur. Etiam si quis ducat Uxorem commorantem in Castro Dotalitio assignato, Matthæ Wesenbæc. *conf. 373. n. 58.* adeo, ut non modo Secundus, sed etiam Tertius Maritus dotalitii fructus percipiat & lucretur, nec post mortem uxoris quicquam horum fructuum perceptorum nomine restituere obstrictus sit Mart. Coler. *conf. 25.* Schæffer *præct. quest. 10. n. 1. part. 2.* laudatusque Henclius *d. l. lib. 2.* refert exemplum Elisabethæ Reginae Wenceslai Senioris Bohemiæ Regis, quæ vidua facta ad secundum maritum Rudolphum Ducum Austriae, non solum dotalitium attulit, verum etiam defuncto Rudolpho illud ad dies vitæ retinuit.

T H. III.

Hicce tamen *Contrarium* asserens D. Mylerus ab Ehrenbach in *Gamologia Personarum Imperii Illustrum cap. 14. tb. 8.* nempe quod Vidua illustri transiens ad secunda vota Dotalitium cedere debeat Successoribus in Principatu aut Comitatu; Quis non videt, *inquit*, superstitibus liberis, feminas opibus priorum maritorum ad iteranda matrimonia provocari; procos allici, & de spoliis priorum redimi sequentes maritos, magna liberorum fraude? Cum viduæ exemplum haberent a legibus Imperialibus ob oculos ponendum quæ lucra de primis maritis quaesita, nuptias iterantibus adimunt, adeo

adeo ut etiam usufructum relictorum amittant l. i. ubi August. Barbofa Cod. secund. nupt. Boer. decis. 198. Tiraquell. d. revoc. donat. in l. si unquam. n. 126. Nam famialis tot admissarios recipientibus, quæ gratia pudicitiae & floris, a quo Doaria tribui volunt? Bertrand. Argentrae. ad const. Britan. art. 433. gloss. n. 4. & notat D. Mylerus cit. loc. ita usum Imperii inter familias illustres observari, ut Vidua secundas nuptias contrahens, sive liberos habeat, nec ne, Dotatio cedere, & accepta dote illata, in novi mariti illustris familiam transire teneatur, und sie wird mit dem zugebrachten Heurath, Guth von dem Wittthum hinweggelöset.

TH. IV.

Si veritatem Theoricam attendamus. D. Henelii sententia amplectenda videtur, quamvis teste, D. Mylero usus diversum velie. In prædictis tamen casibus ante omnia respicienda sunt pacta dotalia, quæ præcise observati debent, nec ab iis Conjuges recedere possunt l. i. ff. d. pact. dotal. § i. C. i. pact. conv. Melius ergo & pro cautela esse videtur, certi quid exprimere, ne tali existente causa litigia inter affines vel ipsos liberos, si adsint, oriantur. Formulam habet D. Mylerus d. l. Da sich aber zutrüge, daß unsere herzliebste künfftige Gemahlin Fräulein Ingeltrudis nach unserm tödlichen Abgang den Wittibstand verändern, und sich anderwärtig verheurathete wurde, als denn solle es zu unser Herzog Engelberts Erben Belieben und Gefallen stehen Ihre Gnaden von derselben Wittthums Guth, mit 30000. Gulden zugebrachtes Heurath Gut aus und abzulösen: Jedoch daß Ihre Gnaden ein halb Jahr zuvor, mit ihren besiegelten Brieffen, die Lösung ankunden etc. Similis ratio in eo casu est, ubi viduae habitatio relicta vel certum pretium annuatim pro ea exolvendum est, ad secundas nuptias transit, quod tunc, quando expresse ita dispositum est, expiret:
Forma

Formula talis poni solet: Hiernächst sollen des Herrn v. N. Lebens und andero Erben der Fräulein Braut eine bequeme Behausung ihrem Stande gemäß verschaffen, oder (welches ebenfalls in der Fräulein Braut Willkühr, welches Ihr beliebet zu fordern so dann stehet) Ihr N. Gülden jährlich Hauszins so lange Sie am Leben, und Ihren Wittben: Stuhl nicht verrücket, unweigerlich zu bezahlen, gehalten und obligiret seyn.

T. H. V.

Quid si Maritus in testamento leger uxori Prædium sub conditione: si non nupsit. verbis: Ferner verschaffe ich meiner herzgeliebten Ehefrauen C. v. G. gebornen v. W. über das, was Ihr Vermöge unser beiderseits ugerädeten Ehebedingung gebühret, das von mir vor 10000. Thaler vor X. Jahren erkaufte Gut N. Wenn und so lang sie keusch in Ihren Wittben: Stande bis an Ihr Ende verharret. Falls Sie aber wieder heurathen solte, soll dieses Gut meinen Kindern Kraft dieses wieder restituiret werden.

Q. Num prædium istud sub perpetua viduitate relictum & haereditas possessum, vidua secundo nubens tam ipsam quam fructus ejus teneatur restituere? Non caret dubiis hoc problema. Pro vidua, quod nempe ad restitutionem ob transitum ad secunda vota non teneatur, militat seqq. rationes: I. quod hæc conditio sit contra bonos mores, & sic impossibilis. Sicuti autem natura impossibiles conditiones pro non scriptis habentur §. 10. Inst. d. hered. l. 1. d. condit. inst. ita lege tales remittuntur h. g. cod. l. 8. l. 20. d. condit. & demonstr. Nec est, quod quis dicere velit, hanc conditionem in se & simpliciter turpem vel lege impossibilem non esse: Nam quamvis conditio aliqua in se sit possibilis, & respectu demum circumstantiarum impossi-

bilis;

bilis; tamen in eo, cujus respectu impossibilis est, pro non scripta habetur aut remittitur, Magnif. Dn. Struv. Syntagm. jur. civil. exerc. 33. tb. 49. II. Est præterea expressa lex 2. C. d. indiēt. viduit. ubi Imperator Justinianus ait: *Licere mulieribus etiam maritorum suorum interminatione, qua viduitatem eis indicit, spreta, ad secundas migrare nuptias, & ea percipere, qua maritus dereliquit, concordat l. 3. eod. l. 63. l. 74. d. conditionib. & demonstr. & III. quamvis hæc dispositio legum correctæ per authenticam Cui relictum C. d. indiēt. viduit. & Novell. 22. videtur fuisse, tamen ejus causa odium secundarum nuptiarum, qua in primitiva Ecclesia dissuaderi cæpta est, uti supra dictum, non est; quæ ratio quoniam invalida censetur, igitur IV. non absque ratione hodie quæ d. Novell. 22. c. 43. & 44. & auth. cui relictum C. d. indiēt. viduit. contra antiquiores Constitutiones Justiniani disposita non observantur. Ita expresse statuit & hanc authenticam in usu non esse post Baquet. docet, & secundum infra citat. l. ambiguitates 2. C. d. indiēt. viduit. judicatum Burdegalæ anno 1563. ex Bernh. Autom. refert Paul Christianæ. vol. 3. decis. 39. n. 7. & celeberrimi nominis Jctus Rittershusius ad Novell. part. 6. cap. 6. n. 7. exempl. 2. adhuc hodie inter exempla, quæ jus remittit heredi conditionem viduitatis ponere non dubitat. V. videntur filii & heredes hoc ipsum agnovisse, eo ipso, quoniam sine cautione Mutiana exacta a Matre passi sunt capere hoc Legatum matrem viduam, quam alias exigere debuissent, juxt. auth. cui relictum & Novell. 22. c. 43. & 44. D. Franzk. 1. resol. 15. n. 26. VI. disposuit hic Maritus testator, ut mulier caste vivat usque ad exitum vitæ; quo casu eam, cum secundo nubat, legatum non perdere teneant in terminis egregii lcti Bartol. in l. mulier §. cum proponeretur ad S. C. Trebell. Hippolyt. singul. 577. Everhard. loc. 91. col. 5. Felin. in c. cum sit. n. 13. d. for. compet. quæ sententia niti videtur fundamento in expresso textu 2. N.*

C

cena

cena Synodus dist. ubi servari dicitur castitas in propria uxoris concubitu.

TH. VI.

Verum hifce non obstantibus Viduam secundo nubentem ad restitutionem legati prædii omnino esse obstrictam evincunt sequentia: I. Quamvis juxta anteriores Justiniani Constitutiones sive viro sive uxori imposita conditio viduitatis penitus remitteretur, capiendique legati potestas daretur l. 2. § 3. C. d. indiff. viduit. attamen has ipsas leges mutavit d. Novell. 22. c. 43. § 44. ex qua postea desumpta est authent. cui relictum C. d. indiff. viduit. ubi disposit: conditionem viduitatis nullo modo remitti ei, qui quæve in viduitatem, mortuo priori conjuge, pervenerit, in tantum, ut intra annum plane nulla esset sub hac conditione relictæ legati petitio, post annum vero ita demum esset, si caveatur de non nubendo vel uxorem non ducendo, nec non de legato integro, & non facto deteriori cum fructibus aut usuris restituendo Hilliger. ad Donell. 8. comment. 32. lit. l. K. L. Colleg. Argentorat. tit. d. conditionib. § demonstrat. Thef. 25. n. 9. quæ omnia accurate deducit D. Franzkius resol. 15. secundum hæc jura tanquam novissima judicandum eo magis, quoniam II. nullibi videntur esse mutata aut correctæ aut contraria observantia quoad has regiones sublata; correctum autem quod non est, quare stare prohibeatur l. 32. C. d. appell. l. 27. C. d. testament. quibus III. adstipulatur communis opinio, modo in facto verum sit, voluisse testatorem sub hac conditione transire legatum vid. Crevall. commun. opinion. contr. commun. 1. quæst. 151. IV. apposta hic est restituendi necessitas, si nubat, per fideicommissum, quo casu etiam Jure veteri restituendum erat legatum juxta Cajum in l. 14. pr. d. legat. 3. ubi Jctus ait: non dubium est, quin si uxori legatum sit, si non nupserit, idque alii restituere rogata sit cogenda sit restituere. Quæ lex in terminis est ad præsentem casum.

casum. Ut liceat hęc applicare illud DD. qui dicunt, ubi legis casus est, ibi nullus amplius dubitationi locus relinquitur, sed cessant omnes cavillationes *Gloss. in l. ancilla 12. C. d. suatis* Cardinal. Tusch. *lit. L. conclus. 262. n. 4.*

TH. VII.

Nec obstant rationes pro vidua adductæ; Quod enim I. & II. attinet, non concedimus conditionem: *si vidua nups-erit*, pro turpi habendam esse, cum Imperator Justinianus illam verbis sat claris approbaverit *d. Nov. 22. cap. 43. & 44.* permissa itaque & licita erit de jure, tantum abest, ut sit contra bonos mores. Quin nec simpliciter interdictum est viduæ hac conditione matrimonium, sed legatum & dispositio mariti saltem restricta ad casum viduitatis, cui renunciare potest, si ad secundas nuptias convolare velit, *Carpzov. part. 2. decis. 156. n. 18.* *Franzk. 1. Resol. 15. per tot.* vide quæ supra ratione 1. & 2. decidendi proposuimus. Ad III. responderetur; Sicuti non semper ea quam putamus ratio legis fuit; ita non tam ea ipsa, quam sensus & dispositio legis attendenda *Bald. lib. 3. Consil. 366. n. 3.* Præterea ratio, cur Justinian. *Nov. 22.* jura hæc antiquiora reformaverit, non sola est odium secundarum nuptiarum, quia sic etiam locum haberet *d. Novella* sic ab extranea non marito hac conditio adposita fuerit; id quod tamen longe lateque refellit *D. Franzk. d. l. n. 31. seqq.* ad IV. non statim, quando unus vel alter Scriptor de non observantia Legis aut alterius juris quid profert, in judicando id attendendum est, cum pro firmitate & observantia præsumatur. Sicut igitur apud nos mutatio hujus juris probari nequit, ut supra ratione decid. 2. diximus; Ita nec quæ *Burdegala* pronunciata sunt speciali forsitan ratione introductæ consuetudinis, ad nos ligandos est trahendum. Opponimus igitur auctoritati *Christinae*; ex veteribus Jētis *Salycet. qd. Au-ibent. cui relictum C. d. interdicta. viduit.* inter Neoteric. autem laudantur *Franzk. d. l. 1. resolut. 15.* *Carpzov. d. l. 1.* qui in specie ita sententionatum fuisse testatur. *Rittershūsus* etiam non

de hodierna observantia, aut jure novissimo, sed de jure ff. & C. antiquiore loquitur, cum l. 63. § 74. de condit. & demonstr. l. 2. l. 3. C. d. indist. viduit. alleget. Ast intelligendi sunt DD. secundum jura quæ allegant Frider. Pruckman. 1. consil. 2. n. 157. Wesenbec. 1. consil. 25. n. 7. ad V. Cautio super re debita debitum non constituit, sed securum saltem facit; Securitatem illam si Creditor non curat, contentus est obligatione rei in se, non proinde etiam debitum evanescit, imo potest cautio a testatore remitti, salva manente obligatione restituendi juxta d. Novell. 22. c. 43. § 44. Præterea filii in præsentī casu heredes instituti impuberes adhuc erant, quibus cautio non exacta nocere non poterat. Ad VI. Resp in eo casu, quo testator maritus uxori legavit centum: Si caste vixerit, Jcti citati putant deberi legatum, quamvis secundo nubat mulier, non quod hic conditio viduitatis remittatur, sed quoniam dubium erat, num per hanc dispositionem testator maritus voluerit prohibere secundas nuptias: Ergo differt ille a nostro casu, cum in hoc dubitatio nulla de mente disponentis sit: Imo quod magis est, etiam in casu, ubi dispositum saltim: Si caste vixerit, secundo nubentem legatum amittere alii pure statuunt. Bald. in l. si res uxoris C. d. donat. inter. viv. & uxor. Gualdens. d. arte testandi tit. 6. caut. 39. n. 4. Bermond. d. publ. concubin. col. 193. Alii vero iique probatissimi distinctione has contrarias opiniones ita conciliant, quod si hæc conditio: si caste vixerit, adjecta sit a marito vel ab aliquo filio legatum non deberi, cum præsumatur disponentis prohibuisse secundas nuptias, secus si ab extraneo, Covarruv. in 4. decret. 2. p. c. 3. §. 9. n. f. Dec. in l. si certis annis C. d. action. Tiraquell. d. jur. primogenit. qu. 69. n. 5. rationem vide apud Covarruv. d. l. & talem tanquam communem opinionem approbat Cavall. commun. opinion. contra commun.

TH. VIII.

Proximo casui affinis est sequens. Otto Christoph. a K. anno

1626.

1626. testamentum solenne condidit in scriptis, in quo uxo-
rem suam *Beatam a H.* in casu, quando liberos cum ipsa pro-
creatos non relicturus sit, heredem in universa bona instituit
ita tamen, ut si vidua ad secundas nuptias transvolaret, di-
spositio facta nullum habitura sit effectum, & pactis duntaxat
dotalibus stari debeat. Idem *Otto Christ. a K.* in anno 1640.
Codicillos fecit, in quibus praedictum Testamentum in omni-
bus punctis & clausulis, in primis quoad heredis institutio-
nem, repetiit & confirmavit, hoc modo: Daß nemlich sei-
ne hertzliche Hausfrau seine universal instituirte Erben seyn
und verbleiben solte, doch mit dem Bedinge, daß, wenn sie
nach Gottes Väterlichen Willen diese Welt gesegnet wür-
de, alsdenn alles was von Ihm *O. C. a K.* herrührte und uf
sie durch geneldtes Testament kommen, vorhanden und
übrig seyn würde, in 3. gleiche Theile gesondert, und dar-
von 2. Theile aus des Testatoris Bruders *Hansens Wil-
helms v. K.* seel. Tochter, das dritte Theil aber uf seiner
Frauen nechste Anverwandt. *H. v. W.* Tochter Erb und eis-
genthumlich kommen und fallen solte etc. Testatore *O. C. a
K.* anno 1641. mortuo, Ejus vidua ex testamento praedicto
hereditatem mariti defuncti adiit, eamque ad mortem usque
possedit. Ipsa vero triennio ferme post obitum mariti nupsit
denuo anno 1644 quo cum marito ad annum 1648. vixit.
Stante hoc Secundo matrimonio *Beata* ultimum voluntatem
declaravit, in ea non solum de propriis bonis, sed de non-
nullis etiam rebus ad prioris mariti hereditatem pertinenti-
bus disposuit. Quæsitum fuit, an *Beata* de bonis per testa-
mentum mariti delatis quicquam disponere potuerit? Resp.
Quoniam in anno 1626. condito testamento conditio institu-
tionis expresse inserta est, ut quando Testatoris vidua *prout
sommödm fuerit* iherer Gelegenheit nach, ad secundas nuptias
convolaverit, dispositio nulla & pro non facta debeat aestima-
ri; Casus vero acciderit, quod renupsierit, rem ad causam

intestari venisse & substitutionem in Codicillis factam evanuisse, nec Testatoris viduae de defuncti bonis quicquam disponere potuisse, affirmandum est; Quia Imperator Justinianus in *Novell. 22. c. 77.* clare sanxit: Quod conditio viduitatis a testatore seu institutioni heredis seu legati, fideicommissisque adscripta nullo modo remitti debeat, atque adeo vidua vel viduus intra annum relicti petitionem non aliter habeat, quam si conditionem sacerdotio vel ingressu in monasterium expleverit, vel post annum Mutianam conditionem, in casum nuptiarum de eo quod relictum est cum fructibus restituendo praestiterit, vid. D. Franzk *lib. 1. var. resol. 15. n. 20. & seqq.* Nec obstat, quod a W. sine objiciatur in Codicillis praedictae conditionis non fieri mentionem, sed conjugem testatoris pure esse institutam Respondendum enim est, Codicillos ratione institutionis factae se referre ad Testamentum, illudque in omnibus punctis & clausulis confirmari, ut itaque conditio illa in testamento adjecta, etiam in Codicillis repetita censi debeat, cum quicquid inest relato, id etiam referenti inesse censeatur *l. ait Praetor §. si iudex ff. de re judicat. l. affe 10. ff. d. hered. instituit.* imo juris est decantatissimi, quod Codicillis hereditas directo nec dari nec adimi possit, *l. 76. ff. ad SG. Trebell.* daretur enim hoc casu hereditas in Codicillis directo, si conditio in testamento adjecta hic non censeretur repetita Bocer. *class. disp. 6. n. 11.* Institutione itaque heredis ita corruente, etiam substitutio fideicommissaria subsistere nequit *l. ex pupillari 44. ff. d. vulg. & pupill. substituit. l. sed si plures 10. §. 4. eod.* Neque id, quod de legatis & fideicommissis ex testamento propter causam praeteritionis liberorum nullo nihilominus solvendis, in *Novell. 115. c. 3. §. fin.* specialiter constitutum est, ad hunc casum, ubi institutio ob non impletam ei adjectam conditionem resolvitur, utpote plane diversum, extendendum videtur, specialis enim ratio illius juris singularis constituendi illa fuit: Quod cum propositum fuerit Justiniano contumeliam exheredationis minuere liberis, & quantum

tum fieri potuit auferre, hunc autem scopum suum sola institutione rescissa affectus sit, nihil necesse fuerit ultra institutionem heredis aliquid præterea ex testamento rejicere aut evertere, ut docet Rittershus, in comment. ad Novell. part. 6. c. 3. n. 27. quæ ratio hic omnino cessat, utpote cum in hoc casu Conjugis proximas adgnatas non aliter per fideicommissum conjugii substituisse testator censeretur, quam sub conditione institutioni uxoris adjecta, si nimirum illa ad secundas nuptias non convolarit, ut colligere licet ex verbis Codicilli: daß solch Testament in allen Puncten und Clausulen, sonderlich so viel die Erb. Einsetzung betrifft nochmahls kräftig bleiben solle. Item, daß wenn seine Haus. Frau diese Welt gesegnet würde, als denn was von ihme Testatore herührig und (NB.) uf seine Haus. Frau durch gemeldtes Testament erblich kommen, in drey gleiche Theile getheilet werden sollte &c. Atque sic in præsentî casu ob defectum prædictæ conditionis præmemorata constitutionem & fideicommissariam substitutionem infirmatam esse remque ad causam intestati venisse responderunt Dn. J. Helmstadiensis anno 1648. d. 29. Decembr. prout speciem facti una cum Responso nobis pro sua, qua pollet, humanitate gratificandique promittuntur communicavit. Nobilissimus J. D. Dn. Henr. Balth. Roth. Antecessor hujus Salanae gravillimus; ita quod se habet: Alldieweil Otto Christoff von K. seine seelige Haus. Frau Beaten von H. in seinen Testament, so er in anno 1626. zu einer universal Erbin eingesetzt, jedoch mit dem Beding, wenn sie zur andern Ehe nicht schreiten werde; Ob den wohl der von K. hernacher in einem Codicill seiner Haus. Frau auf ihren Todesfall gewisse Personen substituirt, Diweil aber gemeldter Fraue beliebter zur andern Ehe zu greiffen, und also gemeldes Beding nicht erfüllet, So hat sie vor Ihres Ehe Junckern seel. universal Erbinnen nicht

nicht gehalten, noch durch selbiges Codicill das Testament aufgehoben werden können, sondern ist dessen Verlassenschaft auf seine heredes ab intestato verfallen, davon offtgemeldte Frau zu testiren oder etwas zu vermachen nicht befugt gewesen. D. K. W.

CAPUT III.
PERPENDIT
ODIUM VIDUÆ INTRA ANNUM
LUCTUS RENUBENTIS.

SUMMARIÆ.

TH. I. *Vidua maritum lugere debet. Properatio nimia ad secundas nuptias repugnat honestati publica, prohibita quoque est propter turbationem sanguinis. II. Olim erat annus X. hodie XII. mensium. III. Quando vidua ad secundum matrimonium properat, cujus præsumendus sit partus. Habetur specialis quidam casus. Rationes, quod secundi mariti esse videatur, afferuntur. IV. Quod prioris mariti sit partus rationes discutuntur. V. Respondetur ad rationes dubitandi. VI. Referuntur pœna secundarum nuptiarum de jure civili. Fit remissio.*

TH. I.

Nuptiæ cum aliæ sint *festinatæ seu præmaturæ*, aliæ *maturæ*, D. Brunnem. ad l. i. d. secund. nupt. n. i. De illis ratione *viduæ* quid speciale est, quod nempe uxor LUGERE maritum debeat. Nempe ipsa die, qua mortem mariti cognovit, sumere debet lugubria l. 8. ff. de his qui not. infamia. Sunt autem lugubria in ea lege vestes lugubres l. 15. §. 17. ff. de injur. tristior

tristior habitus, insignia luctus l. 15. C. ex quib. casus insam. tristia signa Ovid. 1. Fastor. insignia autem luctus hæc, abstinere a conviviis, ornamentis & alba veste. Paulus 1. sentent. 21. §. 3. ut hinc colligas, mulieres in luctu aurum, purpuram, & monilia deposuisse, etiam vestem sumpsisse, adde Majoragium 3. miscellanior 14. Gothofred. ad d. l. 8. de his qui not. insam. properatio illa nimia ad secundas nuptias non solum honestati publicæ repugnat, Arniseus d. jure connib. cap. 5. sect. 4. n. 3. sed conjugali etiam amori graviter obstat, non enim sincero amore mulier virum videtur amplexa, cujus memoriam statim a morte ipsius deponit. Unde Pompejus ad uxorem Corneliam apud Lucanum:

----- Ultima debet

Esse fides lugere virum.

ut dicto Apuleji lib. 8. per immaturitatem nuptiarum manes acerbi mariti iusta indignatione suscitentur. Nec apud viros honestos & graves levitatis & inconstantiae suspicionem evitabit, quæ mox ad alia vota properat, Rittershus ad Novell. p. 4. c. 3. n. 7. hinc Elector Saxoniae in ordinat. matrimonial. d. anno 1624. punct. 5. §. was endlich verb. wenn denn solches der Erbarkeit und natürlichen Pflicht zuwider, So wollen wir, daß hinführo eine Wittib ein ganzes Jahr ihre trauer Zeit, halten und für Ausgang desselben sich wieder zu verehlichen oder Hochzeit anzustellen nicht Macht haben solle &c. Imo Prætor sanguinis turbationis rationem non ipsius luctus habuit, cum intra certum tempus nuptiis interdicat mulieribus l. n. ff. d. his qui not. insam. ibi: qui solet elugeri propter turbationem sanguinis. Igitur & eorum qui lugentur & qui lugeri non possunt uxores prohibentur intra tempus luctus habere Gothofr. ad d. l. propter feminis turbationem Harmenopulus 4 tit. 6. §. 62. & liberorum incertitudinem l. 53. circ. fin. C. d. Episcop. & Clericis, ibi: non audente muliere ante anni lapsum in aliud respicere matrimonium propter generationem (aut feminis) incertitudinem, ne proles sit incerta l. consensu 8. hæc nisi 4. C. d.

D

repud.

repu'd. ibi: nubendi post annum ei (ne quis de prole dubitet) permit-
timus facultatem. Nam si statim nubere possit, & intra men-
ses aliquot postea pariat, proles incerta est & ignoratur, an
sit defuncti vel alterius Nov. 39. c. 2. l. 4. C. d. SC. Trebell. vid. in
th. sequenti 3. elegantem Casum.

TH. II.

Olim annus lugendi mariti erat X. mensium veluti Plutar-
chus in Numa habet: *Mulieres a morte maritorum decem menses
Vidua permanebant.* Quod si qua intra decimum mensem nupsisset,
eam leges Numa vaccam prægantem immolare iubebant. add. l. 2.
C. d. secund. nupt. nec est, quo quis dicat anni mentionem face-
re Senecam epist. 69. *lib. 2. d. consolat. ad Albin. c. 15.* Apulej. *lib.
3. Sidonium 4. epistol. iis enim in locis annus sumitur pro X. men-
sibus & Ovid: Fastorum totidem menses ponit:*

Quod satis est utero matris dum prodeat infans,

Hoc anno statuit temporis esse satis.

Per totidem menses a funere Conjugis uxor,

Sustinet in vidua tristia signa Domo.

Hodie vero annus luctus continet XII. menses de jure civili l.
2. C. Secund. nupt. uti ex Constitutione antea citata Electorali
Saxonica constat. Cum tamen præfinitio temporis sit legis
positivæ, hinc augeri spacium ejus & minui potest. Sic Con-
stitutione Servestana d. 25. Jun. anno 1608. publicata IX. menses
mulieri sunt præstituti, ac præfiniti, ut secundis nuptiis abstineat
mortuo marito, verba Constitutionis sint: Neben dem so
wollen wir auch dieser Confusion und Unordnung aus gnug-
samen und erheblichen Bewegungen vorgewehrt und abge-
hoffen haben, als da erledigte Personen der öffentl. Erbar-
keit, allen rechtmäßigen Gesetzen und Statuten zu wieder,
bald nach Absterben ihrer Ehegatten, ganz liederlicher, un-
christlicher und unbesonnener Weise, ja oft gar zu zeitlich
wieder in Estand zu eilen, ad secunda vota zu schreiten
(aber

(aber dieses bey den weiblichen Geschlechte zuweilen sehr unrichtig und gefährlich) sich unterfangen; Derowegen so soll hinführo ohne unsere sonderbahre Nachlassung den Wittber beyläuffig vor Ablauf eines halben Jahres, einer Wittwen vor dreyen viertel Jahren, zu verloben, und den Wittwen-Stuhl zu verrücken nicht nachgehänget noch verstattet werden.

TH. III.

Dictum est *ibid.* I. prohibitionis causam, quare Prætor annum luctus complecti voluerit, non minimam esse evitacionem confusionis sanguinis. Ubi Q. quid si nimis festinatum fuerit ad secundas nuptias, & dubitetur, cujus proles sit, primi an secundi mariti, quid respondendum? Casus est. *Lucius* cum *Martha* 14. hebdomadas in matrimonio vivens, d. 8. Octobr. anno 1676. in acie occubuit. Vidua dixit se esse gravidam. Hanc ambit *Mevius*; cui tamen qualitas mulieris manifestatur, rogaturque ut consummationem matrimonii, donec pepererit, differat. Hortatu tamen & mandato Ducis bellici nuptias secundas paulo post obitum cum *Mevio* init. Die 31. Maji. 1677. filiulus nascitur. *Lucii* Parentes filiolum, tanquam ex posteriori matrimonio natum pro legitimo & ordinario novimestri partu recusant agnoscere. Quæsitum fuit, quid juris? Et quamvis Parentes *Lucii* asserere possint, I. quod pater sit, quem nuptiæ monstrant l. 6. ff. d. *his qui sui vel alien. jur.* & natus ex alicujus uxore præsumatur ejus viri esse filius est uxor, Paul. d. castr. *consil. 15. col. 3.* neque II. obster confessio *Marthæ*, quod se gravidam ex *Lucio* atque filium procreatum dixerit, fides enim ipsi haud habenda est *Alciat. d. present. n. 3.* *Abbas inc. officii n. 3.* (ubi dicit *communem*) d. *pæu. & remiss. & c. accideni n. 4. d. purgat. canon.* Gloss. & *DD. in l. si post b. §. fin. d. lib. & postb.* quoniam singulare matris versatur commodum ob spem successionis in casum mortis,

ut causa filii quodammodo Matris propria videatur *arg. l. 1. §. in propria n. ff. quand. appell. III.* porro obstare videtur, quod tempus partus editi collatum licet cum tempore conceptionis conveniat, possit tamen esse partus septimestris, quales partus sæpe nascuntur, cum septimo mense perfectus & maturus partus possit nasci *l. 12. ff. d. stat. hom. & ita natum legitimum esse, communis hodie est sententia arg. l. 3. §. ult. d. suis & legit. D. Richter decis. 80. n. 24.* quoniam itaque possit esse partus mariti Secundi in tali casu, ubi dubium est, an filius natus prioris sit an posterioris mariti, decidit esse Secundi mariti, in cujus domo filius natus est; expresse & indistincte dicit Bald. *in l. si mater. n. C. d. suis & legit. hered. & in l. Gallus in pr. ff. d. liber. & posth. instit. & Baldum sequi videtur in terminis fere H. de Cevallos comm. opinion. contra comm. quest. 896. n. 9. & seq. ex jam supra allegata causa, cum præsumtio sit pro præsentis matrimonio, d. l. filium 6. d. bis qui sunt sui vel ali. jur. l. si quis 9. §. hic subjungit verb. hoc venire posse proseripsere debuit ff. locat. l. si vicini 9. C. d. nupt. & in quali possessione matrimonii videtur esse secundus vir, quare in dubio potius filium esse ejusdem respondendum, uti in simili vid. Boer. decis. 299. n. 11. Accedit IV. quod *Martba* ob sanguinis confusionem marito a secundis nuptiis ad X. menses aut donec peperisset, debuisset abstinere, quod cum non fecerit & contra leges peccaverit, frustra nunc eam earum auxilium implorare videtur *l. auxilium 37. §. 1. vers. in delicto ff. d. minor. l. f. incimus 15. C. d. judic.**

TH. IV.

Hæc tamen non obstantibus statuendum est, infantem d. 31. Maj. anno 1677. in lucem editum, ex Lucio & Martba natum esse, atque propterea a successione Parentum Lucii non esse excludendum, quia is ordinarius naturæ cursus est feminam per IX. menses uterum gestare, donec pariat, Eldr. lib. 4. c. 4. & c. 16. Jacob Concennat. quest. jur. sing. l. 2. qu. 9. n. 6. quando

quando autem mulier ante vel post præfatum tempus parit, irregulare est seu extraordinarium Zachias *qu. med. legal. l. iit. 2. qu. 3. per tot.* Jam vero omnes actus naturales & quos natura operatur, præsumuntur in dubio fieri ordinario & regulari modo & via, & secundum ordinarium & consuetum cursum vid. Regn. Sixtin. *consil. Marburg. 10. n. 41. vol. 1.* & ubi ad ordinarium quid referri potest, aut illud sufficit, non debet referri ad extraordinarium, vel dari remedium extra ordinem *arg. l. in causæ 13. pr. ff. de minor. Jason. in l. 1. §. 1. n. u. ff. d. oper. nov. nunc. Schmid. consil. Argentor. 1. c. 67. n. 1.* pro hoc ordinario igitur & regulari semper præsumitur, sicut pro regula *l. si ab ea parte 5. ff. d. probat* & secundum eam judicandum, res æstimatedæ, actus agentium reprobandi, computationesque faciendæ, nisi probetur contrarium, quod ei incumbit, qui se in irregulari fundat Bald. *in cap. 1. de alien. judic. mut. caus fact.* Panschman. *2. pract. quest. 17. n. 45.* potior namque est illius causa, qui regulare pro se habet *Gloss. in rubr. d. R. I. in 6. Salycet in l. si fundum in fin. C. qui potior. in pignor. Regn. Sixtin. 2. consil. Marburg. 14. n. 137.* Stante ergo hoc principio, si tempus IX. mensium consuetum conceptionis computatur, in finem Augusti 1676. st. nov. & sic notorie in tempus prioris matrimonii rejicietur, quoniam Lucius 5. vel. 6. septimanis post in consuetu vitam finiit. Ex quo inferre licet, infantem huncce ex priori potius quam secundo matrimonio natum esse; Nisi Lucii Parentes contrarium & irregulare probare velint. Interim vero non peccat, qui in obscuris & dubiis magis ad ordinarium quam extraordinarium & irregulare respicit, Robert a Vall. *consil. 77. n. 13. Menoch. conf. 2. n. 134.* addatur Paul. Zachias *quest. medic. legal. l. iit. 2. qu. 1. Arniseæ d. part. human. legit. termin.* & licet forsitan nascatur partus in septimo mensè, non tamen fit à natura & intentione ejusdem, sed ex accidenti; ea autem quæ taliter fiunt, nec attendi, nec in aliis tanquam æque regularia præfumi debent, ipsis legibus id svadentibus *l. naturalem §.*

apium ff. d. acqu. rer. dom. l. item. veniunt. §. cum prædiximus hinc sequitur II. quod pro primo matrimonio filium ex Lucio quam ex Cajo esse natum, pronuntiandum sit, id quod Jcti & nonnulli statuunt locum hæc habere in vidua post fata mariti, quod scil. qui nascantur ab ipsa intra 9. menses liberi præsumantur ex illo ipso priori matrimonio procreati Anton. Gabriel *commun. conclus. 1. tit. de probat. Concl. 14. sub n. 5. verb. 5.* nec minimum III. conducit assertio matris, quæ statim post mortem primi mariti se gravidam dixit; unde Jcti volunt, etiam eo in casu, ubi vidua post duos dies a morte mariti necessitate forsân urgente ad secundas nuptias migravit, & quaeritur, an filius post IX. menses natus sit primi, an secundi mariti, non esse modicam præsumtionem matris assertionem Sfortia *const. 28. n. 71. Grammat. conf. 154. n. 5. Afflict. decis. 336. Alciar d. presunt. reg. 3. presunt. 37. n. 15.* & stari omnino tali assertioni deducit Papon *22. arrest. 9. n. 16.* imprimis si femina mediante juramento confessionem omnis suspicionis evitandæ ergo firmet. IV. Quamvis contra datam assertionem matris Lucii Parentes secundas nuptias tanquam immaturas maleferentes unum vel alterum excipiant, imprimis (i.) ei non esse adhibendam fidem, propterea quod Lucius & Martha d. 8. Octobr. 1676. adhuc per 14. hebdomadas cohabitaverint, & cum natus d. 31. Maj. 1677. in lucem sit editus, sequeretur, quod a tempore cohabitationis ad tempus partus aut XI. menses compleri connumerarentur, aut concederetur, in prioribus duobus mensibus Matrem fuisse sterilem; Si prius, major oriretur irregularitas, & potius pro septimestri quam supra XI. menses natus habendus esset pro legitimo Paul. Zech. *quest. medic. legal. 1. tit. 2. qu. 6.* Si posterius, favor præsumtionis cessaret; licet enim filius præsumatur natus ex marito, quantumvis uxor cum alio postea rem habuerit, fallit tamen id, nec præsumitur filiatio eo casu, ubi mulier sterilis fuit cum marito vid. Aretin. & Felin. *in c. per tuas col. 1. de probation.*
 (2) debuisset denunciare mater, ubi gravidam se senserit ex priori

priori marito hujus Parentibus intra 30. dies juxta S. C. ad hunc effectum, ut mulieris partum agnoscerent l. 1. ff. d. agnosc. & alend. liber. ejus denunciationis omisso id operatur, ne cogantur partum agnoscere. Resp. Quod (1.) concernit, posterius, scil. sterilem fuisse matrem, statuendum esse; nec præsumtionis favor cessare, cum præsumatur filius natus ex marito, cum Cujus uxore postea alius rem habuit, quamvis mulier per XV. annos fuerit sterilis. Ruin. consil. 57. vol. 15. Abbas in cap. per tuas d. probat. Alciat. d. præsumt. in 3. reg. præf. 37. Hippol. in l. 1. §. ad question. n. 20. ff. d. question. & loquuntur DD. supra citati de longa & diuturna sterilitate. Ad (2) respondet Ulpian. in d. l. 1. §. 8. ff. d. agnosc. & alend. lib. ibi: quin imo & si in totum omiserit denunciationem, Julianus ait, nihil hoc nocere ei, quod editur. V. sententiam nostram confirmat favor filii nati; Præsumtio enim illa, quod pater sit, licet postea mater cum alio rem habuerit, aliter locum non invenit, quam in favorem filii, nec locum habet in præjudicium ipsius, secundum ea, quæ post Gozard. in consil. 13. n. 48. vers. præterea tradit Anton. Gabriel commun. conclus. lib. 1. d. præsumt. conclus. 14. atque adeo favor ipsius consideratur, ut dicant, filium in dubio posse eligere hereditatem, quam voluerit, patris primi vel secundi matrimonii Alberic. in rubr. ad SC. Orphitian. in quest. fin. ac licet VI. nonnulli DD. modo in hanc, modo in illam inclinent sententiam teste Bartol. ad L. Galus pr. n. 12. qui diversorum allegat opiniones, quorum quidam similitudinem natorum cum parente, quidam in cuius ædibus natus sit partus, judicari volunt; ut ita loquantur isti de casu magis dubio, quando scil. vidua post dies duos a morte primi ad secundas nuptias migravit, & in nono mense peperit, confer Cævall. comm. opin. contr. commun. 3. quest. fin. rubric. & per tot. VII. Res hæc apud Medicos decisa est, quod cum mulier ab obitu mariti per mensem aut paulo majorem distantiam nupserit & in septimi initio a matrimonio contracto filium pepererit, prioris mariti esse partum, vid.

Paul

Paul Zach. *quest. medic. legal. lib. 1. tit. 5. qu. 5. sub. v. 14.* post
Marescor, quem ibi allegat.

TH. V.

*Nec quicquam faciunt rationes Th. 2. in contrarium adductæ; ad I. videantur in præcedenti thesi in decid. ration. 2. & 4. ad II. resp. Eos qui matris assertioni fidem denegant ut plurimum loqui de tali casu, quando mulier dicit filium natum esse alterius, cum quo rem habuit, ut adultera, cum potius præsumtio sit pro matrimonio, si maritus habuit accessum ad uxorem; quod non est contra præmemoratam sententiam, sed matris assertio concordat præsumptioni pro primo matrimonio. Imo matris assertio esse credendum, imprimis quando Mater honesta matrona est, & bonæ existimationis, videre est ex his quæ late refert & prolixius deducit Boer. *decis. 299. n. 4. per tot. DD. ad d. L. Gallus cui adminiculatur testimonium secundi mariti, filium non esse ex illo secundo matrimonio confirmantis, quo casu, matris assertioni omnino fidendum est, juxta ea, quæ tradunt Bald in l. filium definitus. in 1. lect. n. 11. vers. sed pone quod pater ff. d. his qui sui vel alien. jur. Anchor. consil. 225. col. pen. vers. super alia n. 6. Alex. consil. 88. n. 13. vers. præterea casum vol. 7. Corn. consil. 1. n. 22. vers. item concurrat. vol. 3. neque matris testimonium ob conjunctionem reprobandum esse exinde patet, quia versatur in facto occulto, cujus notitiam nemo alius meliorem habere potest, quam mater; Sita enim hæc res in arbitrio prudentis judicis Imol. in cap. cum oporteat. col. 2. vers. ubi autem d. accusat. Alex. in can. consanguinei col. 1. vers. aut consanguinei producunt. r. 3. qu. 5. Ad III. respondetur per ea, quæ ratione 1. decidendi sunt dicta; quod partus 6. 7. 8. mensium rarius & contra ordinariam naturæ viam accidat, raro autem contingentia in dubio non præsumi; ad quorum omnium confirmationem lubet adponere Henning. Arntseii. *disquis. de partus humani legitimis terminis §. 30.* verba: *Sed sicut Nanorum & Gigantium***

gantium statura humana quidem est, sed vitiosa: ita præcoces illi partus 6. 7. & 8. mensis, aut tardiores quam ferat decimus, intra terminum quidem humani partus subsistunt, sed quia non obveniunt. **NISI EX ENORMI CASU NATURÆ RARIUS ET NON SINE SPECIE ERRORIS ACCIDUNT.** Neque sequitur, in hac vel illa muliere accidit talis casus, Ergo etiam in præsentī casu accidit, siquidem a particulari ad universale non valet consequentia. Ad IV. non præsumitur Martham ex levitate quadam ad secundas nuptias nimis festinasse, cum ad specialem Ducis bellici iussum id fecerit, qui forsitan vidit, periculosum esse honestam matronam inter milites in viduali statu versari. Et ponamus Martham peccasse, id tamen partui nec quicquam nocere potest, nec enim factum, delictum, aut calamitas matris potest nocere ei, qui in utero est *pr. vers. & contrario Instit. de Ingeniis*, cum nasciturus in iis, quæ ad commodum ejusdem spectant, pro jam nato habeatur l. 7. l. 26. ff. d. stat. bon. atque sic pro primi mariti partu superiori anno pronunciarunt almæ hujus Salanæ Jcti.

TH. VI.

Pœnæ viduæ intra annum luctus nubentis de jure civili variæ sunt. I. fit Infamis l. 1. *vers. qui eam l. n. ff. de his qui not. infam. l. 1. in pr. l. 2. C. de secund. nupt. l. 4. C. in pr. ad SC. Tertull. Novell. 22. c. 22. Petr. Gregor. lib. 9. syntagm. c. 26. num. 43. Colleg. Argentor. ad tit. ff. de his qui not. infam.* II. Non potest mulier nubens intra annum luctus agnatis vel cognatis suis succedere ultra tertium gradum l. 1. C. d. *secund. nupt.* III. Extraneus (per quem intelligitur omnis, excepto marito Joh. Sichard. ad l. 1. C. d. *secund. nupt. n. 26.*) non potest hujusmodi mulierem instituere heredem aut ei fideicommissum relinquere, nec mortis causâ donare l. 1. C. d. *sec. nupt.* quod ita donatum erit heredibus mulieris accrescet, vel scriptis heredibus; fiscus hujusmodi relicta non capit, ne videatur malos mores corrigere, ut ditescat; boni quippe Principes non quodvis lucrum admit-

E

admit-

admittunt *arg. l. ult. ff. d. testam. l. pen. ff. de hered. instit.* IV. Non potest hujusmodi mulier ea retinere, quæ maritus ei propter nuptias donavit *l. 2. C. d. t. Novell. 22. c. 12. Nov. 39. c. 2. pr. verb. interim tamen.* Mæstertius *tr. d. secund. nupt. quest. 12.* qui tamen sibi contrarius est *in seq. quest. 16. n. 2. Rittershus. ad Novell. part. 4. c. 3. n. 8.* Quin & vestes lugubres ex hereditate ipsi datas perdit, quemadmodum etiam, si præmature nimis easdem deposuerit. *Bald. vol. 5. consil. 418. Angel. in l. decreto 15. C. ex quib. caus. infam. irrog.* V. Non potest hujusmodi mulier secundo marito donare vel relinquere ultra tertiam partem bonorum suorum *l. 1. C. d. t.* cum alioquin possit mulier universa bona sua in dotem dare *l. 4. C. d. jur. dos.* quid obtineat in casu, ubi vidua liberos habet, & quantum secundo marito donare vel relinquere possit, vide Caput Sequens. Hodie quid usu servetur circa privationem prædictorum lucrorum, cujuscunque loci & regionis vel leges municipales vel consuetudines considerandas esse monet *Rittershus. ad Nov. d. t. n. 19.* & Idem *in tract. d. different. jur. civil. & canonic. lib. 2. cap. 5.* refert Statutum Noribergense, quo vidua intra trimestre proximum a morte prioris mariti matrimonium contrahens perdit omnia lucra, quæ alias ex ipsius substantia ad ipsam pervenissent. In Ducatu Wirtenbergico si mulier ante semestrem tempus gravida ex defuncto viro, antequam pepererit, ad secundas nuptias transeat, usufructu, qui ex jure Provinciali in bonis mariti defuncti competit, mulctatur *Land. Recht part. 4. tit. n. 5. hieneben.* Cui odio addi potest VI. quod hodie Vidua Pastoris & ministri Ecclesiæ intra annum luctus nubens perdat sequentis anni salarium, h. e. quosvis redditus, sive in pecunia numerata, sive in frumento generis cujuscunque, sive in certis pensionibus aliisque fructibus consistant *Carpz. jurispru. Consistorial. lib. 1. def. 185.* item nummos confessionarios, honoraria pro deductione funerum aut pro copulatione, item administratione Baptismi & similes vid. *Carpzov. d. l. def. 189. 190.* nec in ædibus parochialibus per annum

sanum commorari potest; rationes addit D. Stryke *dissert. de Anno Gratiae cap. 8. n. 25.* quia (1.) vidua vocari amplius nequit, quæ jam alteri marito nupta; Atqui viduis tantum annus gratiæ concessus est. (2.) quia provisione non opus habet, cui maritus novus jure Congubii prospicere tenetur (3.) quia secundis nuptiis, præsertim intra annum luctus contractis, omnia privilegia & beneficia, occasione prioris mariti concessa expirant *l. 8. ff. d. Senator. l. 13. C. d. dignitat.* Alphonfus Villagut. *d. extensio. privileg. n. 57.* (4.) quod viduæ imputari possit, quare a secundis nuptiis tandiu non abstinuerit, donec annus gratiæ ad finem perductus, ut sic sua culpa hoc damnum ne quidem sentire intelligatur *l. 203. ff. d. R. D.* Ita tamen, ne liberis præjudicetur, qui in perceptione anni gratiæ perfittunt. Simili ferme modo constitutio quædam Pomeranica prohibet viduabus secundas nuptias & deductionem in feuda prioris mariti, & secus factum coercet amissione anni Gratiae, quo alias gaudent, vid. den Bollmischen Abschied *d. anno 1569. §. befehlen und gebieten auch hiermit abermahls allen Wittfrauen bey Verlust des Gnaden-Jahres ohne der Lebensfolger und unser Vorwissen, Willen und Erklärung in die Güter nicht zu freyen Mevius part. 2. dec. 22.* quam constitutionem etiam ad casum, ubi vidua post annum luctus nubit alteri, & potius ad secundum hujus dissertationis caput referri posse existimamus. Ut autem prædictæ pœnæ locum habeant, requiritur, ut intra tempus luctus matrimonium sit contractum, daß sie sich anderwärts verheyrathet, und den Kirchgang gehalten, *Würtemb. Land: Recht d. r. 11. §. hies neben,* quia non nisi lata & impropria verborum significatione Sponsus & Sponsa Conjugum nomine veniunt *per l. oratio. ubi Bald. ff. d. de Sponsalib. & aliud est uxor, aliud Sponsa l. 24. C. d. nupt. c. tertio loco. X. d. presumt.* Ubi notanda venit quaestio: Num pœna lege vel statuto comprehensa cessent, quando con-

jux conjugii novas nuptias intra annum luctus ultro & consulto permiserit? Negat. Cum in nuptiis illis præmaturis Honestas & publica utilitas versetur, per supra adducta, nihil certe dispensatio seu consensus conjugis defuncti eo casu operabitur per l. jus publ. 38. ff. d. pact. nec turpia & inhonesta redder licita & honesta l. 54. l. 112. §. ult. ff. d. legat. 1. aut vim ac efficaciam legum post fata ejusdem inhibebit aut retardabit l. 55. ff. d. 2. ne publica coercitio privata pactione tollatur, ut loquitur Ictus Paulus in l. 5. in pr. ff. de pact. dot. Valent. Forster. d. successioib. ab intestat. lib. 7. cap. 13. n. 6. Rittershus. in differ. Jur. Civil. & Can. lib. 2. cap. 6. Freher. d. fama lib. 3. c. 17. n. 17. Neuenhan d. jur. & privileg. viduit. membr. 3. sect. 4. lit. b. An autem Sponsaliorum præmaturorum pœna sit, & an Odio prædicta cessent vid. Caput Ultim.

CAPUT IV.

TRUTINAT

ODIUM ERGA VIDVAM POST AN- NUM LUCTUS NUBENTEM, QUANDO EX PRIMO MATRIMONIO LIBERI ADSUNT.

SVMARIA.

Th. I. Desinit esse Tutrix. **II.** Educationem liberorum de jure civili amittit. **III.** Pro rebus mobilibus a defuncto marito perceptis & usufructuarie tantum ad se delatis cautionem usufructuariam præstare tenetur. **IV.** Donationem liberis factam ob ingratitude, nisi tribus ex causis, revocare non potest. **V.** Secundi mariti bona omnia pro rationibus, quas reddere debet mater tutrix, quæ ante secundas nuptias contractus rationes non reddiderat, tacite obligata sunt.

Th. I

TH. I.

Mater vidua cum tutrix esse possit, si velit, per auth. mater & avia C. quand. mulier. tutel. offic. fungi poss. gentium quodam veluti jure & consensu invaluit, ut mater secundo nubens a liberorum tutela sit arcenda. Sic Athenienses non concedebant, ut ea persona tutelam administraret, ad quam mortuis pupillis bona perventura essent, ex lege Solonis, teste Diog. Laert. in vita Solonis. Equidem de jure Svecio matri viduae licet tutelam continuare post secundas nuptias, si idonea fuerit deprehensa, id tamen singulare est, nec aliter obtinet, quam si pupillorum securitati satis sit prospectum, ut scilicet non nisi cum voluntate & consilio agnatorum, & divisio prius patrimonio suo, tutelae porro praesit, teste Joh. Loccenio Synops. jur. ad leg. Svecic. accommod. 4. diff. qu. 5. In jure nostro civili l. 2. C. quand. mulier. tutel. off. cavetur inter alia, ut mater tutelam suscipiens secundis nuptiis renunciaret jurato. Si ergo vidua ad secunda vota convolat, nec Magistratui denunciat animo sibi esse denuo nubendi, perire liberis alios tutores, nec rationes reddit, mulier tutrix manere non potest Nov. 94. c. 2. in fin. Bartol. in l. si quis n. ff. d. testam. tut. non attento, quod testamento tutrix data sit Mynsing. cent. 3. observ. 83. Graev. lib. 2. concl. pract. 98. in coronid. num. 2. etiamsi agnati forte consentiant, propter legem vetantem d. Nov. & Authent. matri & aviae C. quand. mul. Ant. Faber. in C. eod. def. 2. & quia pupilli tunc periculo & damnis non unis sunt expositi, lex iis non uno modo caver ac prospicit, punitque mulierem renunciationi contravenientem, etiamsi per momentum tutelam gesserit Sichard. in Authent. Eisdem. C. de secund. nupt. n. 3. vers. ergo. Ratio autem Constitutionis videretur esse, quod uti olim jusjurandum, ita nunc promissionem ad secundas nuptias transeundo mater violat, Novell. 22. c. 40. nec propter hoc quod Juramentum remissum, etiam poena rejecta est, sed iisdem illis subjacet, quas, si jurato renunciaffer,

E 3

perfe:

perferet, quod in iudicio mentita sit, & propriae confessioni ac depositioni secundas concupiscentias præposuerit, ut habent verba *Nov. 94. c. 4.* Præterea metus haud vanus est, quod ipsi liberi, qui per ætatem seipso defendere nequeunt, per factum matris indefensi constituantur, imo eorundem fortunæ callide ita obscurentur, & ad secundum maritum, aut liberos ejus transferantur *d. Nov. 22. c. 40.* Sichard. *ad authent. eisdem C. d. secund. nupt.* Quod ita ampliatur, ut vidua iterum facta resumere tutelam nequeat; jura enim semel extincta non reviviscunt *l. 2. §. 4. ff. d. capia. minut.* Menoch. *confil. 278. n. 8.* nec adhuc expiravit suspitionis causa: propter sobolem forsan ex posteriore marito procreatam; imo tanta mulieris levitas, & quidem jurato datæ fidei violatio, nihil nobis aliud metuere aut præsumere potius facit, quam mox illam ad alia convolaturam esse vota conf. Christinae. *vol. 3. decis. belg. 149. n. 5. & seq.* facit, quod hæc privatio tutelæ pena quædam sit, cujus gratiam tacere & ream in tanta abominatione positam restituere non magis sit in arbitrio Magistratus, ac dimittere rursus tutorem sine juris autoritate; quem matre nuptias iterante ex præscripto legum ordinavit, atque hanc litem ita decidisse Dominos Camerales scribit Mynsing. *lib. 3. observ. 83.* add. Hunn. *Encycloped. jur. lib. 1. tit. 11. c. 3. n. 6.* Eyben. *commentar. d. Tutel. famin. membr. 4. tb. 10.* ita cum hoc odio secundarum nuptiarum conjunctus est favor liberorum, quorum conditio per futurum matris nuptias deterior fieri censetur.

T. II.

Mortuo patre educationem liberorum spectare ad matrem docet *l. 1. C. ubi pupill. educar. deb.* & jura tantum affectui parentum in liberos tribuunt, ut & eundem alii amoris intensissimo præferre haud dubitent *l. 8. §. fin. ff. quod met. caus.* imo matrem magis quam patrem liberos suos amare expresse statuunt Petr. Gregor. *lib. 11. syntagm. 7. n. 4. in fin.* rationem reddit

dit Menand. *in sentent. Comic. cap. 24.* quod suos esse liberos certo sciat, pater vero tantummodo putet secundum *l. 5. ff. d. in jus voc.* Medici aliam suppeditant, quod nempe fœtus plus a matre, quam a patre suscipiat, Galen. cum plus videatur mater contulisse in liberos, quam pater; Hic quippe semen tantum, mater & semen & sanguinem natis impendit. Quoniam vero dicto Poetæ animal varium ac mutabile semper est scemina; & Ambros. *lib. 6. d. opere sex dierum* scribit: *Mutato concubitu parentes depravantur, prelati filii posterioris copula, neglectis autem his qui ex priore progeniti sunt.* Mater ex eo juris suspicionem incurrit, quando ad secunda vota transit & virricum superinducit *l. 1. 6. ubi pupill. educ. deb. Nov. 22.* Id quod & in avia ac proavia obtinet, cum viduæ ob novum amoris æstum, quem restringere non possunt, Kornman *d. jur. virgin. c. 62.* novis maritis non solum res liberorum, sed & ipsam vitam addicere soleant *l. 22. §. servi etiam in fin. C. d. admin. tut. l. 12. in pr. vers. nec ad fragilitatem. C. qui potior in pignor. & uti habet Homerus lib. 6. Odyss. cujus versus latine ex translatione Achillis Bochii Bononiensis *lymb. 37.* refert Rittershus. *d. l. n. 4.**

Sed nostri qualis muliebri in pectore mens est:

Quæ cuicumque viro post nupsierit, illius omni

Vult studio ditare domum, prorsusque juvare.

Non animo nati, sua pignora cbara, priores,

Non conjux dulci defunctus munere vita,

Versantur: sed cura novi subit una mariti.

Ut proinde tutoribus vel propinquis ad educandum liberi tradenti veniant Zobel. *ad art. 32. lib. 1. Schulthes. in addit. ad Modist. Piff. part. 1. quæ. 27. n. 13.* Neuenhan. *d. l. sect. 29. lit. C.* Num semper id procedat vid. *cap. ultimum.*

TH. III.

Binubus proprietatem lucrorum nuptialium, aliorumque bonorum morte conjugis titulo lucrativo ad se devolutorum amittere, servato solo eorundem usufructu, dicitur infra Capite VI. Hoc tamen singulare est in Vidua, quod in rebus mobilibus (secus in immobilibus, in quibus non idem consumtionis periculum est Ritte'shus. *add. Nov. 14.*) a defuncto marito perceptis, & usufructuarie tantum ad se delatis, cautionem usufructuariam a liberis petitam præstare tenetur hac Edictali 6. §. 1. ibi: *Mobilium vero rerum, justis pretiis æstimatione habitæ per eos, quos utraque pars elegerit, arbitros indicaturos, interposito Sacramento, simili modo usufructum habeat, si idoneam fidejussionem præbuerit, quod eadem res mobiles, vel earum pretium filiis & filiabus ex eodem matrimonio procreatis, vel post mortem eorum nepotibus & nepotibus ex iisdem liberis procreatis, sive omnibus sive uno unave superstitute mori contigerit secundum legum modum restituat. Nov. 2. cap. 4. vers. si autem. Nov. 22. cap. 45. §. Si vero.* Quid si mater nolit cavere? *Resp.* tum cavebunt liberi I. Se quotannis matri soluturos usuras trientes pecuniæ sive pretii, quo res illæ sunt æstimatæ. II. Se, si ante matrem moriatur, res illas, earum pretia, matri restitutos l. 6. §. *bis illud. C. d. secund. nupt. Rittershus. p. 4. c. 4. n. 16.* hæc obtinent in matre, quid de patre admittant leges vide Cap. V.

TH. IV.

Mater ob ingratitudinem, (quæ revocari facit beneficia & privilegia DD. *ad l. fin. C. d. revoc. donat.* tollitque debitum naturæ & deterrimum vitium censetur, Harprecht. *ad §. 1. n. 142. Inst. d. injur.*) potest donationem liberis factam revocare, ita tamen ut concurrant specialia quædam, nempe: Si ad secundas nuptias non convolaverit; atque ea solummodo, quæ filius adhuc litis tempore possidet, quæ vero desit possidere, ut quæ vendidit, donavit &c. non possint revocari; &

& tandem mater habeat quidem realem actionem, sed a solo illo, cui donationem fecit, possit revocare, non ab ejus heredibus, ut nec heres matris l. 7. C. d. *revocand. donat. ibique D. Brunne-*man. Ast in *Novell. 22. c. 35.* sublimitatur, quod etiam mater ad secunda transiens vota possit revocare donationem in filium factam in tribus casibus. I. Si filius vitæ matris insidietur. II. aut manus impias ipsi attulerit, III. aut totius substantiæ sive omnium bonorum jacturam mollatur. Hæ enim injuriæ tantæ æstimantur, ut non attento secundarum nuptiarum odio etiam mater ob unam earum donationem revocare possit *Authent. quæd. mater. C. d. revoc. donat. ibique Brun-*neman.

T. H. V.

Quoniam mater tutelam liberorum suscipiens ad inventarium conficiendum adstricta est, ita ut non privati sed publici inventarii confectio matri imponatur *Nov. 94. in epil. ibique Gothofred.* quod adeo verum est, ut mater tutrix, quæ inventarii confectioem omisit, juratam bonorum designationem edere teneatur *arg. l. fin. §. licentia danda C. d. jur. deliber.* neque hoc detrahit quicquam reverentiæ matri debitæ; hæc enim quidem conservanda est, dum tamen nihil ab ipsa fiat in detrimentum liberorum *Nov. 155. c. 1. in fin.* Sequitur, quod ad secundas nuptias transiens ad rationes reddendas & reliqua solennia adstricta sit *Nov. 22. c. 14. in fin. Alexander consil. no. n. 23. vol. 3. Rittershus. part. 8. Novell. cap. 7.* Quæ locum quoque habent in matre & avia tutricibus testamento datis *arg. d. Nov. 94. c. 1. in fin. Montan. d. tutel. c. 32. n. 26.* ut nec a marito remitti queant rationes, utpote introductæ in liberorum pupillorum favorem *arg. l. 27. d. condit. instit.* Sin autem nuptias cum alio contrahat, nec ante consummationem reddat rationes vel reliqua non solvat, nec dum petit tutorem, & postmodum quid deficiat, ut quid ob culpam præstandum veniat, non solum *matris*, sed etiam *vitrici* bona pupillis pro omni damno

F

pigno-

pignoris nexa obligata sunt l. 2. C. *quand. mul. tutal. offic. fung.*
 l. 6. C. *in quib. caus. pign. vel. hypoth.* Beuther. d. *jure prelat. cap.*
 59. Didacus a Spino, *in specul. testam. gl. 29. n. 70.* Berlich. p. 2
 concl. 67. n. 82. Prukman. ad l. 9. ff. d. *stat. bom. part. 1. membr. 4.*
 art. 11. n. 8. 9. ratio juxta Brunneinan. ad d. l. 6. esse videtur, quia
 novus maritus omnis culpa expers haud aestimatur, qui vi-
 duam liberis ex gestione tutela obligatam in uxorem ducit,
 cum plerumque hoc tendat in praedivium liberorum, vid.
 Berlich. d. l. Unde Baldus ad d. l. 2. monet, cavere sibi debe-
 re eum, qui viduam ducit, ne alieno periculo se exponat, D.
 Praeses *dissertat. d. Frigulculo cap. 3. thes. 16.*

CAPUT V.

SISTIT

ODIUM ERGA VIDUUM SECUNDAS
 NUPTIAS CONTRAHENTEM.

SUMMARI A.

TH. I. *Quamvis mariti uxores non teneantur lugere, ipsis
 tamen ad secundas nuptias non nimis properandum est.*
 II. *Pater licet inventarium non conficiat, nec satisfacit;
 Secundo tamen, nubens designare dona liberorum & se-
 curitatem per satisfactionem tenetur prestare.* III. *Cer-
 tis casibus, cautionem praestant pro conservatione ad-
 ventitiorum, & pro legato vel fideicommissio ab alio
 liberis relicto.*

TH. I.

Tanta odia in legibus non reperiuntur adversus Viduum
 secundo nubentem, quanta erga Viduam. Est tamen
 unum

unum vel alterum peculiare. Sic nulla quidem lege compelluntur n a iti lugere uxores, ut proinde absque nota infamiae statim matrimonium contrahere ipsis licitum esse quis dixerit, non enim metuenda est seminis confusio, et in muliere. Harmenopulus *lib. 4. tit. 7.* Ast non omne, quod licet, statim honestum est; ac contra honestatem videtur esse, si viduus mox aliam ducat. Nec enim, inquit Cypraeus *d. sponsal. c. 13. §. 96.* maritali & sincero amovir eam videtur amplexus, cuius memoriam statim a morte ipsius deponit, nec absque publico scandalo in rogo prioris conjugis novae maritales accenduntur faces. De jure Saxonico Electorali certum tempus lugendi praescriptum est, semestrem scilicet spatium Ordinat. Matrimon. de an. 1624. punct. 5. §. Was endlichen Wittber und Wittwen anbelanget, so anderweit zur Eheschreiten wollen, erfahren wir, daß etliche ihrer abgestorbenen Ehgatten allzuzeitlich vergessen und mit Aergernuß wiederum zum Ehestande eilen. junct. verb. So wollen wir, daß hinführo ein Wittber zum wenigsten ein halbes Jahr die Traurzeit halte, und für Ausgang desselben sich wieder zuverehlichen, oder solche Zeit anzustellen nicht Macht haben soll. Sin autem contraveniat viduus, nec tamdiu expectet, poena arbitraria est, prout Consistorium Supremum rescripsisse refert. Carpz. *l. 2. Jurispr. Consistorial. def. 160. verbis:* Und wird hierüber, daß Er so bald nach seines vorigen Weibes Tode an unterschiedlichen Orten freyens halben sich eingelassen, von der Weltlichen Obrigkeit mit willkührlicher Gefängniß Straffe andern zum Abscheu billig belegt, B. R. R.

TH II.

Quamvis Pater per liberōs in potestate sua habens durante administratione adventiciorum legitima conficere inventarium non teneatur, eumque legum sanctitas a ratiociniis

niis excuset l. fin. §. 4. in fin. C. d. bon. qua lib. & Legumlatores semper pro patre praesumant, ut quicquid circa res a liberis familias acquisitas faciat, perdat an abutatur, censurae non subijciant, Cui sententiae adstipulantur Ludwel. in tract. d. ult. vol. ad l. 6. §. 1. & 2. C. d. bon. qua lib. Mynsinger. cent. 2. obs. 93. Joh. a Sande decis. Friscar. lib. 2. tit. 7. def. 2. Hering. d. fidjussor. cap. 6. n. 78. D. Richter p. 1. decis. 58. n. 26. Carpz. p. 2. const. 10. def. 9. Paul. Montan. de jure tutel. cap. 32. n. 89. & seqq. & in viridi observantia hodie est, teste Finckeltus. observ. 76. n. 1. & seqq. Nihilominus tamen in casu Secundarum nuptiarum a patre contractarum vis praesumptionis pro patrefam militantis valde imminui videtur l. fin. §. fin. autem & §. in supra C. d. bon. qua liber. cum secundae nuptiae patrum quoque animos alterare non raro l. 4. ff. d. in off. test. soleant Mevius ad Jus Lubec. p. 2. tit. 2. art. 21. n. 13. nec infrequens sit, patres novercalibus delinimentis quandoque infatuari, ut saepissime malignum contra sanguinem suum inferant iudicium legibus prohibitum & annullatum l. 10. vof. sed quemadmodum C. d. sec. nupt. ut etiam remissio inventarii solennis cesset, ac Pater ejusmodi inventarium conficere abstrictus sit, Fuchs. d. inventar. cap. 3. n. 4. Mevius ad Jus Lubecens. p. 2. tit. 2. art. 21. n. 13. Paul. Christinaeus vol. 1. decis. belgie. 101. n. 5. & seq. ubi & hoc addit, quod pater eo casu tenetur rationem reddere, administrationem vero legitimam non amittat, Gutierrez d. tut. & cur. p. 1. c. 9. n. 22. Gcedd. vol. 1. Consil. Marburg 27. num. 175. Cujac. ad l. C. d. bon. matern. n. 11. quod tamen restringendum est ad ipsas res filii eorumque substantiam, non autem ad fructus, Pinell. ad l. fin. C. d. bon. qui lib. n. 37. Boer. decis. 61. n. 19. hi enim pleno jure ad patrem spectant, ita ut de iis ad libitum disponere possit l. 6. §. 2. C. d. bon. qualib. Quid? si Pater omittat consecutionem Inventarii, num propterea usufructu privetur & administratione adventitiorum? Negat. Non enim cum Patre, pro quo tamen adhuc contractis licet secundis nuptiis, in hoc casu pie praesumitur, tam rigorose est procedendum, nec

ob præsumtionem dolosæ administrationis remedio locum habet, sed oportet, ut actualis dolosæ administratio & dissipatio bonorum facta sit, & proberetur; D. Fromman. *differt. d. administrat. adventit. legitim. ib. 104.* qua facta ipsi administrationi interdicitur Modest. Pistor. p. 2. qu. 33. n. 5.

TH. III.

Pro conservatione quoque juris & bonorum horundem ad liberos primi thori pertinentium, Pater certus casibus *Sadationem* præstat, ejusque bona pro maternis & materni generis rebus hypothecæ sunt ex lege subjecta, *Meyius ad Jus Lubecens. d. l. n. 14.* vid. tamen *Pinellum in tract. d. bon. matern. ad l. 1. part. 2. n. 32.* *Christinae vol. 1. decis. belgic. 101. n. 5. & seqq.* Tenetur quoque viduus cautionem præstare pro legato vel fidecommisso ab alio liberis relicto *l. 6. §. 1. C. ad SC. Trebell. & Nov. 22. §. placet 41.* id quod patri, honesto alioquin ac bono viro grave est & contumeliosum per *l. testamento 17. in fin. & ibi Bald. ff. d. testam. tutel. Neuenhan. d. jure viduit. sect. 4. lit. A.*

CAP. VI.

COMPREHENDIT

ODIUM UTRIQUE TAM VIDUÆ
QUAM VIDUO AD SECUNDAS NUPTIAS
TRANSIENTI COMMUNE.

SYMMARIA.

TH. I. *Secundas nuptias contrabentes existentibus liberis proprietatem lucrorum nuptialium aliorumque bonorum morte conjugis ad se devolutorum amittunt.* II. *Tenentur dividere bona cum liberis.* III. *Novo conjugii ex propriis bonis plus dare aut relinquere non possunt.*

quam uni dederunt ex liberis, cui minimum tribuerunt. IV. Filia in priori matrimonii, dotata & statuto a Parentum successione exclusa ad successi-
onem Parentum ad secunda vota transfentium admittuntur.

TH. I.

Sequuntur nunc Odia secundarum nuptiarum Viris & Uxoribus communia. Et constat ex jure communi dona utriusque tam Sponso quam Sponsæ tempore nuptiarum a convivis oblata esse communia & æqualiter inter eos dividenda l. 10. ff. d. donat. l. 4. ff. eod. l. 6. C. eod. idque tanto magis, quando certius est, matrimonium haberi speciem quandam Societatis §. 1. Inst. d. patr. potest. cujus natura hæc est, ut donata locius, ad hoc eo quo melius negotiari & communia negotia tractari possint, dissoluta societate, inter eos eorumque heredes æqualiter dividantur l. si non fuerint 29. ff. pro socio atque sic pronunciasset Lipsienses testatur Carpzov. p. 3. c. 22. def. 1. 2. Es seyñ auch desselben Erben eurem Eheweibe ihr Einbringen, und eigenthümliche Güter, wie auch die Helffre des Hochzeit: Geschencks außantworten schuldig. Similiter ex Novell. 53. cap. 6. §. 17. c. 5. §. Authent. præterea C. unde Vir & Uxor constat, quod defuncto conjuge divite superstes si inops sit, & liberi nulli adsint cum cognatis si tres sint vel pauciores, in quartam, vel si plures sint in virilem partem proprietatis succedat Rittershus. ad Novell. p. 7. c. 17. D. Richter ad diff. authent. præterea n. 28. D. Stryke d. succession. ab intestat. cap. 5. §. 32. Hunnius ad Treutler. vol. poster. disp. 15. qu. 48. latius de qua an mulier ad secunda vota transfens possit quartam petere ab hereditibus mariti prioris matrimonii? Horum lucrorum aliorumque bonorum omnium morte conjugis vel ex consuetudine, vel statuto, vel pacto titulo lucrativo ad se devolutorum per transitum ad secunda vota proprietatem amittunt novi nupti, eam.

eamque liberis illis servare ipsique solo eorundem usufructu contenti esse iubentur l. 3. §. illud r. l. generaliter §. 5. *Autbent. C. d. secundis nuptiis Nov. 2. c. 3.* Adeo ut nec ullam alienandorum eorum, quantum ad proprietatem attinet, habeant facultatem d. l. 3. *vers. nec quicquam. d. l. 5. in princ. vers. alienandi sane.* Ampliantque DD. hanc assertionem, ut, quod dicitur maritum vel uxorem privari successione filii quoad proprietatem ex testamento mariti vel uxoris sibi delatam, & solum habeat usufructum, si extant alii liberi, procedat etiam, si agatur de successione ab intestato Bald. *consil. 42. in med. vers. tertio casu lib. 3.* neque interesse, sive transeant ad secunda vota post successionem, sive ante; quia paria sunt Ruin. *consil. 37. n. 9. §. seq. ver. tertio superfl. l. 3.* imo tam maritum quam uxorem transeantem ad secunda vota, si habent filios ex primo matrimonio, privari legato facto sibi ab altero conjugum relictis filiis Rom. *consil. 82. colum. 1. Tusch. pract. conclus. tit. N. concl. 162.* eundem in modum apud D. Richter p. 6. *consil. 37.* deductum legitur n. 21. Was denn die vierte und letzte Ursache und quæstion anlangen thut, ob nehmlich Beklagte ihre vermächte nießlich Gerechtigkeit, in deme sie sich anderwärts verheyrahet, verrucket habe oder nicht, ist gleichwol in denen allgemeinen Keyserl. Rechten versehen, daß wenn die überlebende Wittib sich in die andere Ehe begiebt, daß sie hierdurch der Eigenthümlichen Gerechtigkeit desjenigen, so Ihr von ihrem abgestorbenen Ehewirthe erblich vermacht, oder sonsten von ihme erblich uff sie kommen, beraubt und den Kinder erster Ehe heimgefallen seyn soll per textum citat. in l. *femina §. 1. hac edictali §. bis illud C. d. secund. nupt. & hoc ipsum non tam in matre quam in patre locum habet, ut tenet gloss in d. l. femina §. illud. in verbo delata* quam Bart. ibi & communiter DD. sequuntur. Azo in *summa illius tit. circa finem in vers. Item quacumque dicta sunt.* Oldradus hoc idem sequitur in *consil. 33. incipit, quidam habuit uxorem Roman. in consil. 182. incip. in casu proposito. Arelin. consil. 34. incipit; prosequendo ordinem.*

Hue

Huc referuntur casus, ut quando Parens uni liberorum, qui defuncto Parente olim coheres successerat, postmodum defuncto heres sit una cum reliquis liberis, si nupserit, proprietatem eorundem bonorum amittat, retento usufructu, *authent. ex testamento C. d. secund. nupt. Myasing. cent. 5. observ. 24.* & ab hac constitutione in iudicando non esse, recedendum tenet Everhard. *consil. 213. n. 27.* & juxta eam pulchre consuluit Fr. Aretin. *consil. 72.* Paul de Castr. *consil. 199. vol. 2.* & in terminis facti speciem consulendo latius deducit D. Philip. Reyserus quondam Camer. Imperial. Advocat. in *repetition. seu discurs. authentic. ex testamento C. d. secund. nupt. per tot.* & Consilium Jëtorum Ingolstadiensium in iisdem terminis inseruit *thesauro practico* Besoldus *lit. A. verb. Videre Ehe* quod vide, vel quando juxta consuetudines quarundam civitatum Imperialium superstes Conjux solutus morte alterius matrimonio succedit liberis defunctis fratribus vel sororibus germanis omnino exclusis contra jus commune *text. in §. si vero Authent. d. hered. ab intestat. veniant.* tunc consuetudines hujusmodi non habent locum, si superstes convolet ad secundas nuptias, & successio tunc reducatur ad terminos juris communis, & sic superstes parens una cum fratribus defuncti pariter succedat, *Gail. lib. 2. observ. 98.* ubi tamen *n. 7.* notat, hanc limitationem non ubique recipi, longoque usu aliter in quibusdam Germaniæ civitatibus observatum, & multis præjudiciis contradictorio iudicio confirmatis obtentum esse. Et supra dicta pœna, ratione privationis, extenditur ad quamcunque concessionem ex titulo lucrativo, adeo, ut si uxor habeat emphyteusim ab Ecclesia, patiatur investiri seipsam & maritum, ita quod uno decedente, alius succedat, teneatur maritus (& vice versa mulier) conservare liberis uxoris ex primo matrimonio, quia habuit ab ea titulo lucrativo *Alexand. consil. 119. vivo processu v. 4. & seq. verb. de reliqua vero lib. 3.* ubi secus dicit, si non extarent filii primi matrimonii *n. 7.* Neque hæc pœnæ secundarum nuptiarum, cum respiciant favorem libe-

rorum, correctæ sunt, ut communiter tenent Innocent. & DD. in cap. su. d. secund. nupt. Bart. & alii in l. i. C. cod. tit. Decisus consil. 230. in princ. Angel. in dubent. de non eligend. secund. nubentium in pr. 110.

TH. II.

Statutis nonnullis provisum est, ut defuncto conjugē, viduus vel vidua ad secunda vota transiens cum liberis ex priore matrimonio natis debeat *dividere*. Sic Jure Lubecensi neque viduus neque vidua, ignorantibus liberorum suorum propinquis & defuncti defunctæve conjugis heredibus, divisione cum iis nondum facta, ad secunda vota transire potest *Stat. Lubecens. lib. 2. tit. 2. art. 29. atque ex lib. 2. tit. 2. art. 2. patet*, Parentes necessario teneri cum liberis dividere vid. *Mevius comment. ad d. art. n. 8. & seq.* adeo quidem, ut & pater ad rationes reddendas teneatur, quod a jure civili recedit, quo pater ab omnibus ratiociniis est immunis, ita ut habeat plenissimam potestatem utendi fruendi rebus, quæ filiofamilias obveniunt, add. *Mevius d. l.* Ita Statutum Wisnariense *artic. 73.* necessitatem dividendi inducit: kein beerbter Wittwer oder Wittwe soll sich wiederum befrehen, Er oder Sie habe denn zuvor den Kindern voriger Ehe Vormündere geföhren, und denselben von des Verstorbenen Ehegatten gütlicher Erbsichtigung oder nach Statt gebrauchte einen Ausspruch gethan, bey verlust des Verstorbenen Güther, welche an desselben Kinder alsobald verfallen seyn sollen. Es soll aber dem aussprechenden Vater und Mutter frey seyn, ein Kindes Theil für sich zu behalten, wie Sie denn auch die Abnützung der ausgesprochenen Güter, biß zu der Kinder mündigen Jahren, die Sie hingegen zu alimentiren schuldig seyn, zu genießen haben sollen. Sunt etiam nonnullorum locorum Statuta, juxta quæ viduus vel vidua ad

G

secun-

secundas nuptias transiens bona tam paterna quam materna, prout in communione fuerunt, cum liberis ex æquis partibus dividere tenetur. Qualia Statuta prima fronte iniqua videntur, in primis si v. g. pater ditissimus, a quo bona dividenda proveniunt, ut plurimum ipsius sudore acquisita; ad secunda vota transiens cogitur dimidiam bonorum suorum nolens volens liberis suis relinquere, vid. Hartw. a Dassel ad Statut. Luneburg. art. 1. n. 26. Æquitatem tamen talia habere & partem illam bonorum parentis binubi deberi non ut partem hæreditatis, sed, juxta Cotmannum, velut debitum Statutarium rationibus evincit D. Crusius ad Jus Statutarium Mindense lib. 2. tit. 2. decis. 2. & in pluribus Ditionibus & Civitatibus tam Imperialibus quam Municipalibus similia Statuta usu recepta esse referunt DD. de Austria testatur Hartvv. a Dassel ad Statut. Luneburg. §. 5. n. 14. de Thuringia Modest. Pistor. p. 4. qu. 164. in pr. de Marchia Brandenburgensi Schepliz ad consuet. Brandenburg. ad §. 2. tit. 2. part. 3. de Lubeca vid. Mevium ad Stat. Lubec. p. 2. t. 2. art. 2. de Minda Crusium l. c. de Luneburg. Dassel ad Stat. Lubec. Hamburg. Statut. Hamburg. l. 3. c. 3. art. 3. & 4. de Brema Modest. Pistor. vol. 2. conf. 2. in pr. Sic etiam Statutis provisum est, ut Conjux superstes si ad secundas nuptias non processerit, rebus cum liberis communiter truat, nec ad divisionem cogi possit; uti ex responso Dn. Jctorum Jenensium an. 1662. dato apud D. Richter p. 4. confil. 14. n. 6. elucet: Ob gleich die Kinder mit der Mutter in dem Testamento æqualiter pro heredibus instituiret seyn, Als aber in dem Jure Statutario, welches zu Goslar observiret, versehen, daß die hinterbliebene Wittibe, so lange dieselbe ihren Wittiben-Stuhl nicht verrucket, und zur zweiten Ehe geschritten, mit den Kindern zu theilen nicht solte angestrenget werden, so ist die Mutter bey so gestalten Sachen, so lange dieselbe in ihrem Wittiben Stande verbleiben wird, wieder ihren Willen zu theilen nicht schuldig.

schuldig. In Comitatu Inferiori Schwartzburgico statuto caveri, ut nec viduus vel vidua ad secundas nuptias transire volens, publice in Ecclesia possit proclamari, antequam dividerit cum liberis suis, nobis certo retulit laudatissimus Dn. D. Roth. Aliisque in locis remedium hocce coercendi binubos receptum esse, ut prohibeantur antequam dividerint, cum Sacerdotali benedictione nuptias solenniter celebrare aut secundum maritum vel uxorem in domum deducere testatur D. Mevius *decif. 336.* ita ut decernit soleat tum inhibitiō pœnalis ad parentes binubos de non consummando, donec heredibus satisfactum, tum mandatum ad Sacerdotes de non copulando.

T H. III.

Quamvis quilibet sit rerum suarum moderator ac arbiter; hocce tamen arbitrium in legibus quoad pœnam secundarum nuptiarum & favorem liberorum restrictum est, ita ut viduus vel vidua ad secundas nuptias transvolens extantibus prioris matrimonii liberis novo conjugii non possit plus dare aut relinquere, quam dederit uni ex liberis, cui minimum tribuerit, & si quis plus de facto dederit, id ut datum liberis prioribus matrimonii læsis deferatur *l. hac edictali 6. in pr. vers. quod si plures C. d. secundis nuptiis.* addatur Stephan. Durant. *quest. in suis passim Besold. in thes. pract. verb. Undere* Ehe dicit, daß ein Ehegmahl secundo conjugii nicht mehr vermahhen darf, denn einem Kind primi matrimonii. Neuenhahn *d. jur. viduit, lit. a.* rem declarat exemplo: *v. gr.* Moritur Titius relicta Seja uxore cum tribus liberis. Hæc denuo nubit Sempronio pactisque initis filio natu maximo 1000. Secundo genito 500. Natu minimo 300. (qualem inæqualem divisionem Parentes facere possunt *l. 8. C. d. in off. testam. l. ult. C. ult. fam. herisc.*) relinquunt. Eo casu Seja non plus quam 300. quæ mini-

minima est liberorum portio, marito relinquere potest *d. l. 6. Nov. 22.* Hoc quidem per *l. 9. pr. C. d. Sec. Nupt.* mutatum, dum ibi dicitur, quod non applicandum sit læsis, sed utriusque conjugii liberis; denuo tamen per *Authent. ad eos solos confirmatum*, scilicet, quod hodie tantum liberis primi matrimonii jus revocandi competat, & inter se dividendi ea, quæ in secundum conjugem collata sunt, supra legitimum modum, Brunnem. *ad d. l. 6.* quæ alias obstare possint vid. apud Rittershus. *ad Nov. part. 4. c. 5. n. 3.* & Constitutionem *l. 6. §. Nov. 22.* nostris moribus observari allegat Rittershus. *c. 1. Reformationem Norinbergenf. l. 8. sub iii. 28.* Von Heyrathen: Wie viel, die zur andern Ehe geruffen, und Kinder haben, den andern Ehegenossen vermachen mögen. So das bleibend der Ehe, nach absterben seiner Ehegenossen sich wieder verheyrahet, so oft sich das gebe, und absteigende Erben, aus voriger Ehe vorhanden wären, so soll dasselbige bleibend der Ehe nicht Macht haben, seinem andern Ehegenossen, es sey durch Heyrath geding, Geschäft, Geschick, oder Ubergabe uf den Todes-Fall oder Leben gestattet, mehr zu vermachen, zu verschaffen und zu übergeben, denn als viele einem Kind aus erster Ehe oder den Enklein (die an statt ihrer Väter und Mütter für eine Person zu rechnen) werden mag *ic. ic. §. ult. l. 9. z. 32. verb.* Wurde aber solch Heyrath Geding, Versprechen, Ubergab, oder Geschenck, einen Kinds Theil übertreffen, so ist es von Unwürden und unkräftig und wird die Uebermaß unter die Kinder aus erster Ehe getheilet *ic.*

TH. IV.

Moribus germanorum fœminæ præfertim inter Nobiles dote congrua constituta solent mediante juramento specialiter renunciare *successioni*, idque in gratiam masculorum, ut bona

bona in agnatione conservata familiam illustriorem efficiant, & pro hisce renunciacionibus quotidie solet pronunciari. teste D. Carpzov. *ad p. 3. consl. 35.* D. Richter. *decis. 69. p. 1.* Suntque statuta, quæ ob eandem rationem, conservandarum nempe familiarum, filiam dotatam a parentum successione excludunt. Tali tamen statuto vel renunciacione non obstante filia prioris matrimonii ita exclusã ad successione[m] Parentum ad secundas nuptias transeuntium admittitur, cujus ratio est *in l. 5. §. in his. & auth. hæres. C. d. secund. nupt.* ac quod talia lucra liberis ex alia causa deferantur, renunciacionem non concernente, nam renunciatio ad successione[m] spectat, quæ ex voto parentum deferretur *l. scripto. §. final. ff. unde liberi.* at lucra illa injuriam liberorum concernunt, quæ ex repetito matrimonio ipsis irrogantur. Nec obstat jurata renunciatio, quia juramentum non auget renunciacionem extensive, sed tantum intensive uti loquitur Oldra *cons. 294. n. 3.* & quemadmodum renunciatio non extenditur ad ignota, & non cogitata, *text. in l. mater §. ceterum ff. de inofficios. testam.* ita nec juramentum *text. in c. inveniens. de jurejur. Gail. lib. 2. obs. 98.*

CAPUT VII. ET ULTIMUM.

COMPLECTITUR

CESSATIONEM ODII

CIRCA

SECUNDAS NUPTIAS.

SUMMARIÆ.

TH. I. Statuta & Consuetudines cujusvis loci sunt attendenda. II. Quid Num odia ista per Jus Canonicum sint sublata? III. Mulier intra annum luctus nubens de Jure

G 3

Can.

Can. non sit infamis, & quando cesset pena hæc de jure communi Saxonico. IV. Nec amittit lucra. V. Quid eodem jure circa successionem & divisionem bonorum obrineat. VI. An Vitricus tutor esse possit privignorum? Corollarium.

TH. I.

Atque hætenus de odiis Secundarum Nuptiarum tam de jure Communi quam Statutis nonnullorum locorum dicta sunt. Sed cum jura civilia civilibus tolli possint, juxta supra cap. 3. ib. 6. dicta, cujusvis regionis statuta & consuetudines sunt attendendæ. Statuta enim non minus obligant subditos, quam leges universales, quarum vim & efficaciam habent, & pro lege civili habentur eo in loco, ubi sunt promulgata, Alexand. lib. 2. cons. 87. n. 1. vers. quia statutum est jus civile. Felin. in c. cum licet 12. n. 10. X. d. prescription. Interim pro jure communi stat præsumtio, donec probetur observantia contraria.

TH. II.

Num autem pena & odia secundarum nuptiarum per Jus Canonicum sint sublata. Q. Hanc quæstionem optime examinarunt Ritterstruf. in different. jur. civil. & Canonic. lib. 2. cap. 4. & ad Novell. part. 4. cap. 3. n. 18. Scipio Gentilis d. secund. nupt. cap. 18. Bartol. ad §. prima siquidem Novell. 12. d. nuptiis. versic. 3. distingvit inter pœnas, quas patitur mulier ex eo, quia nupsit intra tempus luctus, & eas, quas patitur, quia non intra tempus luctus, sed extantibus liberis ex priore matrimonio iterum nupsit. Prioris generis pœnas ait esse sublatas Per Jus Canonicum c. pen. & ult. X. d. secund. nupt. Posterioris generis non item.

TH. III.

TH. III.

Mulier intra annum luctus nubens *de Jure Canonico* Infamis non fit, expressus textus est in canone *Euphemium caus. 2. qu. 2. ibi: Non sunt infames lege canonum omnes, quos leges secundi pronunciant, cui assentitur Pontifex in cap. super illa X. de secund. nupt. Et in cap. ult. X. eod.* Quæritur autem Num in nostris Ecclesiis misso jure civili sequamur Pontificium? Negat Carpov. lib. 2. *Jur. Consistor. def. 159. tit. 9.* Quemadmodum vero de jure civili potest quis Principi supplicare, ut intra annum luctus nuptias contrahat, & sic infamiam evitet *l. solet ff. d. his qui not. infam. Nov. 22. cap. 22. Et 40.* & post contractas hujusmodi nuptias certis conditionibus supplicare *d. c. 22. 40.* ut infamis non fiat. Sic hodie ad evitandas istas pœnas potest dispensari a Magistratu, cum nulla in sacris reperiatur sanctio prohibitiva, sed jure ea nitatur civili ab municipalis, cui derogare Principi fas est Knichen *d. terriror. c. 2. n. 179.* Sunt alii præterea casus, in quo pœnæ supra *cap. 3. ib. 6.* recensitæ cessant. v. g. quando pater filiam suam denuo præmature collocat in matrimonium ex ignorantia; vel novus maritus ignoranter duxit eam, quæ nondum eluxit priorem maritum *l. 1. §. 7. l. 1. C. d. sec. nupt. l. 8. Et l. n. §. ult. ff. d. his qui not. infam.* vel si jufferit pater, cujus in potestate est is, qui talem sceminam præmature duxit *l. n. de his qui not. excusatur* quoque mulier a pœna, si intra annum luctus pepererit, & deinde ad secundas nuptias transierit, *d. l. n.* vel si prior maritus defunctus talis non fuerit, quem lugere non oportet more majorum, v. g. si ob crimen læsæ Majestatis fuerit damnata ejus memoria, vel ob hæresin, vel si omnino ob aliud aliquod crimen damnatus fuerit, Rittersh. *d. l. n. 10. Et seq.* Cessat etiam odium hocce in sponsis, licet enim Sponsalia de præsentis habeantur pro nuptiis, non tamen sunt consummate; imo Sponsus ac Sponsa Conjugum nomine veniunt in impropria verborum significatione Bald. *ad l. oratio ff. d. Sponsal. nec*

per

per Sponsalia quædam fit noverca §. 9. *Inst. d. nupt. l. 12. §. 1. ff. d. rit. nupt. & in odiosis ac pœnalibus stricte procedendum, nec extra terminos evagandum l. penult. ff. d. pen. l. 19. d. lib. Et postb. ut proinde pœna nuptiis tantum dicta faciat Sponsalia impunita per text. express. l. 9. §. 1. l. 10. §. 1. ff. d. his qui not. inf. quomodo quidam hoc limitant vid. Neuenhân. d. l. sect. 4. l. a. De Jure Saxonico a severa Imp. sanctione, qua infamia irrogatur intra annum luctus nubenti receditur. Eodem Jure Solus Elector, non Consistorium Supremum, dispensat Carpz. d. l. def. 162. Non tamen facile dispensandum circa prohibitionem nuptiarum tempore luctus, si præsertim pauca affloerint septimanæ ab ultimo conjugis defuncti die, Carpz. def. 163. Sufficiens autem ac justa dispensationis causa habetur ad matrimonium secundum tempore luctus consummandum, si prior maritus ante obitum lecto decumbens longe ægrotaverit, vel debitum conjugale non præstiterit, imprimis, si juramento obtineat, quod maritus intra annum carnaliter eam non cognoverit, Carpz. def. 164. Quorsum referendus est casus, quando dissolutum matrimonium est per divortium, ita ut tempus luctus quidem non observetur, ad vota tamen secunda non nimis sit properandum, Item def. 165. Non tamen permittendæ sunt nuptiæ, priusquam de obitu seu morte prioris conjugis constet, eaque duobus ad minimum testibus probetur, Item def. 166. Admittitur quoque viduus vel vidua, si mortem Conjugis defuncti juramento suo probare velit: Item def. 169. In talibus casibus copulatio Sacerdotalis absque ceremoniis & ritibus consuetis ut peragatur a Consistoriis decerni solet, vid. D. Præses in dissert. d. Hierolog. Sponsalia quod attinet, subsistunt quidem ea tempore luctus contracta, sed consummationem matrimonii suspendi debere deducit Carpz. l. d. def. 161.*

TH. IV.

Circa amissionem lucrorum nuptialium, hereditatum, legatorum, fidei commissorum, donationum mortis causa in foro Saxonico in secundo nubentibus odium cessat, adeo ut nec luxuriose vivens intra annum luctus perdat bona praedictis titularis sibi delata *Pandrecht lib. 1. art. 5. Goldbec. in tract. d. gerad. c. 9. n. 7.* ne melioris sit conditionis vidua luxuriose vivens, quam alteri nubens, ut proinde *Carpz. d. 1. def. 162. Zobel in add. ad Gloss. latin. Coler part. 1. dec. 64. dicant: l. 1. § 101. tit. C. d. secund. nupt.* in foro Saxonico abrogatam esse, idque dubio carere. Neque vidua filii sui ex asse heres facta per secundas nuptias proprietatem bonorum a filio relictorum eodem jure (sc. Saxonico) amittit, *Schurer d. success. ab intest. tit. n. differ. 4. D. Brunnem. cent. 2. decis. 59. n. 19.* nec amittit per secundas nuptias rei donatae proprietatem *Gædd. consll. 70. n. 1. Schneidw. in §. est § aliud 4. Inst. d. donat. Brunnem. cent. 4. decis. 59. n. 19.* Sic in *Marchia* proprietatem rerum in primo matrimonio quaesitarum nuptiae secundae non adimunt teste *Brunneman. cent. 1. decis. 80.* Idemque *c. 5. dec. 25.* quaestionem: *An mater ad secunda vota transiens, si praedium a priori marito acceptum permutaverit cum alio praedio, an liberis prioris matrimonii jus in novo praedio competat, & an inde portionem statutariam petere possit?* negative in Collegio Jëtorum Francofurtensium decisum fuisse refert, scil. quia de observantia pœnae secund. nupt. cessant, ubi numero ultimo infert, quod de jure communi aliud veniat statuendum. Sic de jure communi si conjux superstes transeat ad secunda vota cum consensu liberorum, non amittit proprietatem *l. feminae 3. C. d. secund. nupt.* modo iste consensus sit expressus, & liberi de pœnis legalibus certiores *Jafon Mayn vol. 1. consll. 53. n. 8. & seqq. n. 11. Gail. lib. 2. obs. 98. n. 19. Hartm. lib. 2. pract. obs. 7. n. 3. Mynsing. cent. 5. obs. 54.* nec tacitus consensus ex praesentia in celebratione nuptiali inferri potest, in actu enim praediciali,

H

diciali,

diciali, odioso & vituperabili præsens ac etiam tacens non videtur consentire, quas regulas in hunc sensum deducunt Johan. de Garronibus *tr. d. secund. nupt. p. 2. n. 7. Castillo in tract. d. usufr. cap. 2. n. 100.* quodque nuda præsentia sine aliis administriculis nihil hic noceat liberis Grævæus *c. concl. 98. confid. 1. n. 22.*

TH. V.

De Jure Saxonico viduus vel vidua novercæ vel vitricæ plus potest in testamento relinquere, quam uni ex liberis prioris conjugii, prout testatur Berlich. *p. 3. conclus. pract. 29. n. 48.* dummodo legitimam salvam habeant liberi, utpote ipsis jure naturæ debitam *l. 36. §. 2. C. d. inoff. testam.* Sic Maritus in bonis omnibus mobilibus defunctæ suæ uxori succedit Landrecht *lib. 3. art. 76.* etiam in pecunia ex bonis immobilibus redacta, ita tamen, ut si liberi adsint, alienationi immobilis interveniat decretum Magistratus, alias ille pecunia mariti lucro non cedit D. Richter. *tr. d. success. ab intest. sect. 4. memb. 4. n. 10. Et seqq.* Magnif. D. Joh. Jacob. Fuhrman Jct. & Consiliar. Martisburgens. *in Dissert. d. jure Novercar. singular. ibes. 21.* Eodem jure ob *Divisionem* bonorum paternorum cum liberis primi matrimonii haud factam prohiberi non potest vidua secundas contrahere nuptias, Carpzov. *d. l. def. 171.* & ita rescriptis Consistorium Supremum testatur ibidem, verb. *Die weil denn Supplicantens Bericht nach, seine verlobte Braut iedermal und noch mit ihren Kindern zu theilen sich erbotten, dahero der Mangel nicht an Ihr, sondern an der Kinder Vormunden selbst ist, ohne das auch die Theilung mit diesem Ehrenwerke nichts zu schaffen hat; Als begehren an statt höchstgedachtes unsers anädigsten Herrns wir hiez mit, Ihr wollet der Vormünder einreden ungeachtet, mit dem letzten Aufgebot und ehelicher Trauung gebühlich verfahren lassen.*

TH. VI.

TIT. VI.

Ultimo de Vitrico quæri potest? Num ille privignorum, quorum matrem vitricam duxerat ad secundas nuptias legitime convolantem, possit esse tutor? Et quamvis ad negativam faciat præsumpta mala affectio vitrici erga pupillum, ac educatio privignorum vitrico, tanquam suspecto *l. 1. ubi pupill. educ. deb.* permittenda non sit *l. 1. C. eod.* Quæstio tamen hæc simpliciter nec affirmari nec negari potest, cum res indifferens, & sæpe verum sit, quod D. Hier. *lib. 2. ep. 19.* ait, superinduxit filiis non nutricium, sed hostem, non parentem, sed tyrannum; verum tamen etiam est, interdum & novercas & vitricos reperiri liberis bene affectos. Sic Euthichianus vitricus privignas suas paterno affectu aluisse dicitur in *l. 15. C. de negot. gest.* tempore Gordiani Imperatoris Gneus Octavius apud vitricum educatus fuit, ceu ex Dione refert Cujacius *6. observ. 19.* P. Ebutius pupillus relictus tutoribus, sub tutela Duroნიæ matris & vitrici T. Sempronii Rutili educatus quod Livium *hystor. ab U. C. l. 39.* Unde nec in Francia prolis educationem amittit materATRIX propter secundas nuptias, quod sic satis dura sit separatio Tulden *ad C. tit. ub. pupill. educar. deb.* Plura qui desiderat de pœnis secundarum nuptiarum videat Joh. d. Gatronib. *d. secund. nupt. Tusch. concl. pract. tit. N.*

COROLLARIUM.

Uxor marito priori viduitatem promittens, & jurato quidem, quod post obitum ejus nolit ad Secunda vota accedere, ad promissionem ejusmodi servandam non obligatur. Quamvis dubium moveri possit, quod (1) promissa sunt servanda *l. 7. §. tit. prætor. ff. d. pact.* & quamquam verba *pacta conventa servabo*, sint prætoris, pervenisse tamen illa de ore Dei vere inquit Bald. *in r. br. C. d. Constit.* & fidem servare naturali æquitati sit convenientissimum *l. 1. ff. d. pact. II.* nec sub-

esse videatur res turpis, inhonesta, impossibilis aut ejusmodi factum, quod quo minus promissis stare teneatur, uxor causam præbere possit, tantum enim abest, quin potius Deus Opt. Max! castitatem ipse commendet & præcipiat? Sic Apostol. 1. Corinth. 7. ait: *Bonum esse virginibus & Viduis, si sic permanent* propter Præsentem necessitatem. III. Nec est, quod vidua dicat se bona cum conscientia non posse vivere in viduitate. Sit ita: patiatum stimulum carnis, non statim propterea continentiam non habet. Sequatur consilium Theologi Chemnitii p. 3. examini. Concil. Tridentin. d. conjug. & celib. c. 4. p. 37. cujus verba digna sunt, quæ viduis nuptias anhelantibus imprimantur; *Non statim, inquit, unitur, qui calorem sentit, sed quando in vita cælibe titillationis concupiscentia aculeis te pungunt, & astum aliquem sentis, non statim exclames: Te uri, sed diligentia, conatu, lucta, temperantia & oratione fortiter repugnes, timorem Dei & amorem veræ pudicitie opponas, impuras cogitationes præcidas, turpes motus reprimas, occasiones vires & robur resistendi a Domino tibi dari petas. Quod si hac diligentia flammæ libidinis possunt reprimi, repelli vel restringi, nondum laboras ustione, sed hoc ipsum est donum continentie quod ea diligentia in lucta a patientibus accipitur, exuscitatur, excolitur & conservatur.* IV. ante omnia consideranda est jurata promissio; cum enim Deus, qui perjuro puniendi voluntatem & potestatem habet, testis invocatur, simul ab eo perfidie ultio poscitur in præstito jurejurando, Dom. Soto d. just. & jur. 8. qu. 1. art. 1. in med. At viduam prædictis non obstantibus, ad servandam viduitatem non teneri legq. evincunt rationes: I. In puncto pacti promissionisve servandæ inspiciendum esse primario, an promissa repugnent bonis moribus aut legibus, turpemque causam contineant, factaque promissâ possibilita fiat tam natura quam lege l. 27. §. 4. d. pact. l. 72. l. 177. §. 6. d. verb. obl. l. 35. §. 1. cod. At vero talis promissio impossibilitatem & turpem causam continet, quia læditur conscientia,

entia, turpique vitæ lata aperitur porta repugnatque divinæ
 sanctioni, qua juniores viduæ nubere & liberos procreare ju-
 bentur, meliusque esse nubere quam uri judicatur *1. Timoth. 5.*
v. 14. Matth. 19. vers. 11. II. Constat jure civili super re sive
 naturaliter sive civiliter injusta aut nulla, juramentum inter-
 positum & ipsum actum nullum esse, *l. 5. C. d. legib.* imo se-
 cundum jus canonicum ex justis causis relaxatio juramenti
 potest impetrari, & si votum sine conscientie læsione &
 dispendio salutis æternæ servari nequeat, quoad vim obligan-
 di ad servandum eodem jure juramentum nullum est, *c. 58. d.*
R. 1. in 6. c. 18. d. jurejur. Franzk. ff. d. jurejur. n. 9. & hic pe-
 riculum animæ subesse non difficulter patet ex *1. Tim. 5.* ad
 quem locum notanter B. Gerhardus in *loc. d. Conjug. §. 519.* ait,
Quotidiana experientia clamat, quosdam in primo quidem juvenilis
ætatis flore ac vigore, calibatus amore & admiratione ita duci, ut
deliberato etiam proposito eum suscipere non reformident, qui postea
incontinentia ita tentantur, & ussionum flammis ita aestuant, ut
nullo conatu, nulla lucta, nec remediis aliis eas reprimere & ex-
tinguere possint, ideo gravissimo salutis periculo se exponunt. III.
 Contentiunt Theologi, qui minus deliberato animo aut ex
 prava consuetudine præstita juramenta non ita obligare, ut
 solennia, statunt. vid. *Consil. Wittenberg. tit. von Ehesachen g. 31.*
 IV. facit huc cõsatum Imperatoris Justin. in *l. 2. C. d. indict. vi-*
duit. licere uxoribus spreta maritorum suorum interminatione,
 quæ eis viduitatem inducit, ad secundas nuptias migrare, cum
 interfit Reipubl. numero civium ipsam augeri, mulieresque
 ad hoc natura progenuerit, ut partus ederetur *d. l. 2. & seq.*
l. 2. C. d. in d. vid. ibique DD. Rationes in contrarium adductas
 quod attinet, responderetur ad I. pacta valere si possibile sint
 & honesta tam jure, quam natura, D. Magnif. Struv. *exerc.*
6. tb. 47. Schotan *exerc. 15 n. 2. & seq.* ad II. Castitatis divinum
 præceptum non esse derogatorium matrimonio, sed in pro-
 prio etiam uxoris concubitu castitatem servari posse ipsa fa-
 tetur Synodus Nicæna *c. Nicæna Synodus 12. distinct. 31. nec A-*

postolus aliud suadet 1. Cor. 7. c. 37. bonum esse viduis, si sic permanferint. Idem etiam paulo ante vers. 9. docuit: dico autem non nuptis & viduis, bonum est illis, si sic permanferint, sicut ego: sed statim addit: quod si non se continent, nubant: melius enim est nubere, quam ubi. Ad III. Resp. Conscientiæ viduæ relinquendum est, num verum, num fictum sit, quod de non sibi concessio continentia dono conquesta est. Sunt heic media contra stimulum carnis non solum prohibita, sed & præcepta. Consilium B. Chemnitii sicuti Christianum & piuum, ita etiam sequendum est; sed accipienda etiam sunt verba sequentia: Si vero flamma libidinis, addit iis quæ supra allegata sunt, tam ardentes sunt, ut hac diligentia vel reprimi, vel resingui vel repelli non possint, sed initio penetrent, voluntatem occupent, cor inflamment, cogitationem abripiant & corpus incendiant, ut cor vel pleno assensu vel cæco & inquieto impetu libidinis afluat & ardeat; tum certum est. Te non habere donum continentia: Et hoc est usio, seu tentatio illa Satanae per incontinentiam, quam Paulus remedio conjugis resingendam esse docet ne vel corpus fornicatione, vel Spiritus usione inquinetur. IV. Resp. De iis promissionibus jure jurando munitis generatim dicimus, eas nullius esse momenti, quando majus bonum impediunt. In hoc locum habet dictum Isidori: in male promissis rescinde fidem, quod referitur in c. in malis. 22. q. 4. Atque in hanc sententiam Supremum Consistorium Dresden. se rescripsisse testatur Carpzov. lib. 2. Jurispr.

Consistor. tit. 9. def. 172.

F I N I S.

Zecca, Diss., 1673 M-2

ULB Halle

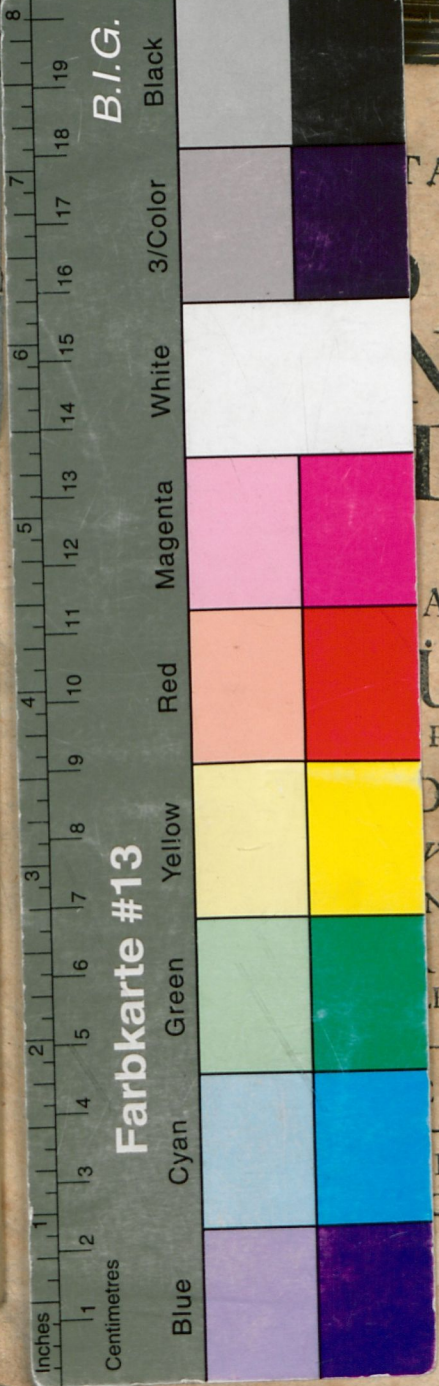
3

005 360 82X

V517

Handwritten: 1679, 23
11/12/23

TATIO IVRIDICA
DE
DIO
NDARVM
TIARVM

QVAM
AESIDE
ÜLLERO JCTO,
PROF. PVBL.

DRIO ICTORVM
VAR. MDCLXXIX.

NTILANDAM SISTIT
EAS *Bege*
EB. MANSFELD.

MBERGAE

INA HAKIANA.
CCXLVII.

(8)

